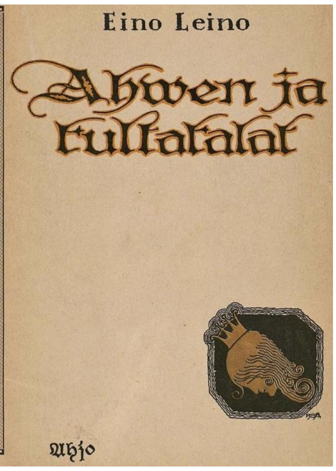
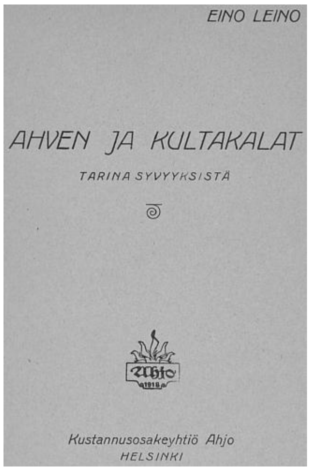

Ahven ja Kultakalat.

Tarina Syvyyksistä.

Preface to the electronic edition

This work by **Eino Leino** (1878-1926) is digitized by **the National Library in Helsinki** and adapted for Project Runeberg in June 2015 by Ralph E.

Eino LeinoAHVEN JA HULCAH AL ACo/yo LEINO

AHVEN JA KULTAKALAT

TARINA SYVYYKSISTÄ

Kustannusosakeyhtiö Ahjo HELSINKIHelsinki 1918,

Juusela & Levänen O.Y. Kinapaino.Humma kuvajainenTULI ITKIEN isänsä palatsiin tuo kuvankaunis kuninkaantytär, lankesi kaulaan emolleen armahalle ja virkkoi nyyhkyttäen:

— Äiti! Minä en jaksa onkia kultakaloja enää. Minun on ikävä.

Hänen äitinsä kuningatar löi hämmästyen yhteen kahta kämmentään:

— Et onkia kultakaloja enää? hän sanoi. Mitä me sitten keksimme sinulle?

Ei ollut nimittäin tuo kuvankaunis kuninkaantytär tehnyt eläissään muuta kuin onkinut kultakaloja. Tietysti hän oli sitäpaitsi sukinut suor-tuviaan ja itseään kuvastimesta ihannellut, mutta kun hänellä ei ollut ketään arvoistansa kosijaa, oli sekin jo ammoin käynyt ikäväksi hänelle.

Mutta aina tähän päivään saakka oli kultakalojen onginta ollut hänen mieluisin ajanviettonsa.8

Päivät pitkät hän oli hovineitoineen istunut linnan marmorisen puistolammikon reunalla, missä vesi oli kirkasta kuin hopea ja kalat kultaiset niin hupaisesti edestakaisin vilahtelivat. Istunut siinä vapa vaskinen kädessään, huntu hohtava hartehillaan, ja joskus kohottanut kalan rantamalle, jonka hänen hovineitonsa heti olivat rientäneet irti ongesta päästämään. Mutta muuten hän oli ajatellut, aatkeloinut omia aikojaan.

Nähnyt hän oli lammikon ikikirkkaasta kalvosta oman kuvansa, mutta viime aikoina myöskin erään toisen

kuvan, joka hänen hämmästyksekseen oli vasten hänen tahtoaan ruvennut sen rinnalle yhä useammin kuin toisesta maailmasta tunkeutumaan ... ensin epämääräisempänä, sitten aina selvempänä ja varmapiirteisempänä ...

Se oli kuva kumman nuorukaisen, yhtä kauniin kuin hän itsekin oli, mutta niin lempeän-levollisen, niin mustan-murheellisen, että hänen olisi tehnyt mieli painaa päänsä hänen rinnoilleen ja itkeä, itkeä loppumattomasti.

Hän oli nauranut ja särkenyt veden onkivavallaan. Mutta hetken perästä oli se siihen9.

tyyntyneen veden kalvoon jälleen ehjeytynyt entistään soreampana ja surullisempana.

Oli aivan kuin olisivat hänen alakuloiset, vedenalaiset silmänsä tahtoneet kysyä häneltä:

— Kuka olet? Miksi vihaat minua? Enhän minä tahdo mitään pahaa sinulle, ainoastaan katsoa ja ihailla sinua iankaikkisesti.

— Mutta minä en tahdo, että sinä katsot minuun! vastannut hänelle tuo kuvankaunis kuninkaantytär, jälleen vihapäissään vettä vavallaan pärskähyttäen. Enkä minä tahdo, että sinä ihailet minua. Eikä sinulla ole vähintäkään lupaa kysyä, kuka olen, sillä sen tietää jokainen ihminen isäni valtakunnassa.

Mutta kun vedenpinta jälleen oli tyyntynyt ja kuvajaisen piirteet jälleen ehjiksi kokoontuneet, se oli katsonut häneen yhtä lempeästi ja surumielisesti kuin ennenkin ja virkahtanut:

— En tarkoita sinun ulkonaista olemustasi, en suurta sukuasi enkä kuulua kauneuttasi. Tiedänhän, että isäsi on kuningas ja tämä linna sinun asuinsijasi. Tarkoitan, kuka olet sielussasi ja sisimmässäsi.10

Mutta silloin oli yhä enemmän suuttunut tuo kuvankaunis kuninkaantytär ja vettä vavallaan aina vihapäisemmin pärskähyttänyt:

— Sitä sinulla on vielä vähemmän oikeutta kysyä! hän oli harmissaan huudahtanut. Onko kuultu mokomaa julkeutta? Tahtoa tunkeutua minun sieluuni ja sisimpääni! Ja kysyä minulta sellaista, jota en itsekään tiedä ja jonka pitää pysyä ikuisena salaisuutena.

— Niinpä on minunkin pakko pysyä ikuisena salaisuutena sinulle, huoahtanut silloin kuin itkusilmin tuo kumma kuvajainen. Toista toivoin, toista tapasin. Mutta niin on minun aina käynyt maailmassa.

Tullut silloin uteliaaksi tuo kuvankaunis kuninkaantytär ja kurkistanut syvälle vedenkalvoon, oman arvonsa kokonaan unohtaen:

— Kuka olet? hän oli kysynyt veikistellen: Oletko varjo pilvien vai omien ajatusteni? Lietkö kotoisin maasta vai taivahista? Jos sen sanot minulle, lupaan etten koskaan enää särje sinua, vaan saat katsoa ja ihailla minua iankaikkisesti.

Mutta pudistanut päätään vain tuo kumma11

kuvajainen ja virkahtanut sydänsuruisesti hänelle:

— Olin ongelmasi, toivoin minut ilmi onkivasi. Nyt ei minulle jää muuta kuin murhe ja tuska entisestä olemuksestani.

Itkenyt katkerasti silloin tuo kuvankaunis kuninkaantytär eikä hän ollut voinut selittää suruaan edes omille hovineidoilleen. Mutta illansuussa kammiossaan suortuviaan kultakammalla sukies-saan hän oli katsahtanut peiliin ja punastunut omaa kauneuttaan, sillä hän tiesi nyt, ettei se kukkinut enää yksin hänelle, vaan myöskin tuolle oudolle, salaperäiselle ystävälle.

Toisin päivin hän ei ollut ollenkaan tahtonut nähdä tuota ventoa, vedenalaista ihailijaansa, katsonut vain kaukomielin ihanan ilman rantaan, mutta tuntenut samalla tuiki tyhjäksi ja autioksi olemuksensa. Hänen hovineitönsa silloin vilku-neet syrjästä häneen ja kuiskineet hiljaa keskenään:

— Hän on rakastunut! Lyönpä vetoa, että hän on rakastunut. Hän itkee ilman aikojaan, eikä hän välitä enää ongestaan eikä kultakaloistaan. Myöskin hän on kadottanut ruokahalunsa12

ja entisen hyväntuulensa, joka paistoi kuin päivän-säde koko palatsissa. Nyt hän kulkee vain kuin kuutamo kujilla. Hän on rakastunut! Ihme, että hänen isänsä ja äitinsä eivät ole sitä vielä huomanneet.

— Se saattaa kyllä olla totta, siihen toiset väliin pistäneet. Mutta ei hän silti aina vain alakuloinen ole. Kurkistin eilen illalla hänen kammioonsa ja näin hänen istuvan yksin vuoteensa reunalla silmät hymyssä, suu mytyssä, kasvot salaperäistä riemua säteilevinä. Ja äkkiä hän, ilman mitään huomattavaa syytä, helähti nauruun kuin hopeakello.

— Siinäpä se! Hän on rakastunut. Hän ajattelee armastaan. Olisi soma tietää, kuka hän on ja minkä väriset silmät ja tukka hänellä on ja kuinka hän ohjaa orhiaan.

Nuoremmat hovineidoista ne näin pakisivat. Mutta vanhemmat ja vakavammat käskivät heidän olla hiljaa ja joutavia jaarittelematta.

— Pitäkää kielenne keskellä suuta! he sanoivat. Sattuisi vielä hovirouva kuulemaan, niin saisitte vitsaa tai ainakin katua katkerasti sanojanne13

jossakin linnan syrjäisimmistä tornikammioista. Sitäpaitsi te puhutte sulaa hulluutta! Meidän kuvankaunis kuninkaantyttäremme on siisti ja siveä neitsyt eikä ollenkaan teidän kaltaisenne. Ei hän sellaisia ajattele. Ja kuinkapa hän saattaisikaan ajatella, kun hän ei tiedä miehestä mitään eikä ole kohdannut ketään itsensä arvoista sulhoa vielä milloinkaan.

Nuoremmat tuumineet, mitä tuumineet. Mutta ankaran hovirouvan nimen kuullessaan he olivat kaikki myyriksi mykistyneet ja painaneet päänsä kuin kukkaset rajuilman tullen. Eikä kukaan ollut sen jälkeen uskaltanut edes ajatuksissaan häiritä tuon kuvankauniin kuninkaantyttären haaveiloa.

Mutta juuri sellaiselta onkiretkeltään hän oli eräänä päivänä palannut itkien isänsä palatsiin, langennut kaulaan emolleen ehtoisalle ja ilmoittanut nyyhkyttäen, että hän ei tahtonut onkia enää kultakaloja.

— Mitä sinä sitten teet? hänen äitinsä huolestuneena kysynyt. Taikka oikeammin: mitä sinun sitten tekisi mielesi tehdä? Kun minä olin14

sinun iässäsi, en minä tiennyt mitään parempaa kuin onkia kultakaloja.

— Minä tahdon onkia oikeita kaloja! siihen vastannut aivan äkkiarvaamatta tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Minä tahdon oikean meren rannalle ja minä tahdon nähdä oikeita ihmisiä, miehiä ja naisia, mutta etenkin miehiä, enkä pelkkiä kuvajaisia.

Nyt vasta oli vuoro hänen äitinsä kuningattaren oikein hämmästyä.

— Sinä oikeita kaloja? hän sanoi. Sinä oikean meren rannalle? Sinä nähdä oikeita ihmisiä? Jopas jotakin! Kuka löylynlyömä trubaduuri onkaan käynyt linnassamme ja moisia narrinlauluja mieleesi laverrellut?

Aluksi oli asia hänen mielestään niin hullunkurinen, että hänen teki mielensä nauruun purskahtaa. Hänen tyttärensä tahtoi nähdä elämän todellisuutta siis, vaikka hänellä oli tilaisuus olla ja elää täydellisesti sen ulkopuolellakin? Sehän oli hulluutta, sehän oli sulaa mielettömyyttä!

Sellaista ei vielä koskaan, ei nuorempana eikä vanhempana, ollut hänen omaan kuningattarelli-seen päähänsä pälkähtänyt.IS

Ei hänen eikä hänen äitinsä päähän. Eikä tämän äidin eikä äidin-äidin eikä kenenkään hänen heimostaan niin kauas kuin hän omaa sukupuutaan tunsi, ja se ei ollut vähän, sillä sen juuret haihtuivat historian hämärään. Mistä olikaan hänen tyttärensä äkkiä saanut moisia mielihauteita? Se oli iki-ihmeellistä.

Mutta koska hän myös oli äiti eikä vain kuuluisa kuningatar, hän heti seuraavassa silmänräpäyksessä vakavustui, otti tyttärensä kädet kaulaltaan ja katsoi tutkivasti silmiin häntä.

— Hyi, häpeä! hän virkahti sitten ankarasti. Olet nukkunut levottomasti, nähnyt pahoja unia ja tulet niitä nyt äidillesi keskellä päivää kertoilemaan. Tahdon heti puhutella siitä meidän kuninkaallista kotilääkäriämme.

Ja sen hän tekikin, sillä hän oli päättäväinen äiti, joka ei turhia siekaillut, silloin kun hänen tyttärensä onni ja terveys oli kysymyksessä.

Kuninkaallinen kotilääkäri, vanha, kalju professori, siirsi tärkeän näköisenä silmälaseja nenällään, koetteli valtimoa, käytti kuulotorvea, pudisti päätään, otti esille nuuskarasiansa ja vir-16

kahti vihdoin sen kantta tuiki rikkiviisaasti napauttaen :

— Minä en voi huomata mitään ulkonaisen taudin merkkejä. Mutta on olemassa sielun sairauksia . . .

— No niin, mitä sielun sairautta hän potee siis? kysyi kuningatar.

— Sitä on vaikea tarkoin määritellä, hymähti kuninkaallinen kotilääkäri. Se voi olla sitä ja se voi olla tätä. Myöskin on mahdollista, että se ei ole sairautta ollenkaan, ainoastaan eräänlaista sielun ärtymistä johonkin suuntaan, taikka paremmin sanoen, entiseen olotilaan, ja sen aiheuttamaa pyrkimystä uuteen. Me nimitämme sitä vapaan ja itsenäisen tahdon toiminnaksi.

— No niin, ja millä tuollainen toiminta on sitten parannettava? kysyi kuningatar huolestuneena.

— Se riippuu siitä ja se riippuu tästä. Nimenomaan tässä tapauksessa pelkään sen riippuvan teidän tyttärenne iästä, sillä inhimillisesti katsoen hän on tullut siihen aikakauteen elämässään...17

Mutta sitä hänen ei olisi pitänyt sanoa. Sillä samalla sai hän hänen majesteetiltaan kuningattarelta aika korvapuustin.

Inhimillisesti katsoen, myrskysi vihastunut majesteetti, te olette vanha pässinpää! Sitäpaitsi te olette tullut jo siihen aikakauteen elämässänne, jossa ei ole lupa puhua enää tuhmuuksia. Te mainitsitte minun tyttäreni iästä? Hänellä ei ole mitään ikää, jos minä tahdon. Kuulette-han te, että hän tahtoo nähdä oikeata elämää, vaikka hänellä on tuo harvinainen tilaisuus tuhansien ja jälleen tuhansien ihmislasten joukossa nähdä väärää. Siis hän on sairas ja siis hänet on parannettava!

Moisten ja niin monien ehdottomien totuuksien edessä oli viisainta vaieta kuninkaallisen kotilääkärin. Hän ottikin sentähden vain filosofisesti hyppysellisen nuuskaa, tarjoten samalla rasian vihastuneelle valtiattarelleen.

— Arvelen, että olisi kruununneuvosto pidettävä, hän virkahti varovaisesti. Niitä on pidetty paljon vähäpätöisemmistäkin asioista.

— Olette oikeassa, virkahti kuningatar kuiva-

kiskoisesti. Tahdon heti puhua siitä kuninkaallisen mieheni ja puolisoni kanssa.

Ja hän poistui salista arvokkaasti ja täysin purjein, kuninkaallista kotilääkäriä silmäykselläkään kunnioittamatta.

Mutta ikäänkuin yhä korostaakseen kruunun-neuvoston todellista tarpeellisuutta kaikui vielä kauan hänen jälkeensä tuon kuvankauniin kuninkaantyttären haikea valitusvirsi:

— Minä tahdon onkia oikeita kaloja! Minä tahdon nähdä oikeata merta. Minä tahdon puhua oikeiden ihmisten enkä kuvajaisten kanssa.

— Atshih! aivasti samalla kuninkaallinen kotilääkäri. Kaksi edellistä toivetta kenties vielä olisivat täytettävissä. Mutta mitä kolmanteen tulee, niin dubito, ergo sum...

Hän siirsi silmälasejaan, pudisti päätään ja meni matkoihinsa hieroen korvallistaan.Kruununneuvosto.VALTAKUNTA, jossa kaikki nämä kummat tapahtuivat, oli varsin edistynyt ja valistunut valtakunta. Sen kruununneuvostoon kuului, paitsi kuninkaallisen perheen jäseniä sekä ylhäisiä pappeja, prelaatteja ja varsinaisia valtaneuvoksia, myöskin tieteen, taiteen, lainsäädännön y.m. korkeamman kulttuurin edustajia. Eipä ollut heidän joukostaan edes etevimpien ammattien eikä elinkeinojen harjoittajia unohdettu.

Heidän vastattavikseen oli asetettu seuraavat kysymykset:

l:o. Onko totuus ja sen etsiminen onneksi vai onnettomuudeksi ihmiselle?

2:o. Missä määrin voi katsoa ihmisen si-sällisellä totuudella olevan mitään tekemistä häntä ympäröivän ulkopuolisen todellisuuden kanssa?22

3:o, Kuinka on täsmittävissä ero todellisen ja näennäisen, kuten esim. ihmisten ja heidän kuvajaistensa välillä?

4:o. Mikä on kultakala ja mikä on oikea kala?

Kuten lukija huomaa, oli kuningas kuultuaan asianlaadun korkealta puolisoltaan, käsittänyt sen kaikella sillä vakavuudella ja syvämielisyydellä, millä hän kaikki muutkin asiat käsitti ja ratkaisi isänmaan onneksi ja valtakunnan siunaukseksi. Se ei ollutkaan hänelle vaikeata, sillä paitsi että hän oli maan isä ja todella kunnollinen ja viisas hallitsija, hän oli samalla ammatti-ajattelija, kuten hänen maassaan filosofeja yleensä nimitettiin. Ja tällä kertaa, kun oli kysymys hänen ainoasta tyttärestään, hän oli mennyt itse asian ytimeen sekä eräillä viisailla, isällisillä keskustelemuksilla saanut ilmi häneltä, mitä tuolla lammikon reunalla oikeastaan oli tapahtunut.

Sen tehtyään hän oli sulkeutunut kammioonsa ja laatinut korkean omakätisesti yllämainitut ponsi-lauselmat, joihin kuninkaallisen kruununneuvoston oli nyt selvään ja suoraan vastattava.23

Heti ensimmäinen kysymys herätti pitkän ja vilkkaan ajatustenvaihdon.

— Pyydän huomauttaa, lausui eräs mahtava kirkkoruhtinas, että totuus, koko totuus, on meille jo Jumalan kirkkaassa sanassa ilmoitettu. Sen omistaminen on epäilemättä suurin autuus, sen enempi etsiminen suurin onnettomuus ihmiselle.

— Toivoaksemme tässä ei ole kysymys mistään metafyysillisistä totuuksista, väitti siihen eräs yhtä tunnettu luonnontutkija. Sillä nehän eivät ole mitään totuuksia, ollen pelkkiä uskon-asioita.

— Päinvastoin ne ovat ainoita totuuksia, kivahti kirkkoruhtinas, jotka ovat sen arvoisia, että niitä voidaan totuuden korkealla nimellä kunnioittaa. Kaikki muu on vain tietoa, vain osa-tietoa.

— Siispä on meidän ensin määriteltävä itse totuuden käsite, kiisti luonnontutkija itsepintaisesti. Pidän omasta puolestani ilman sitä kaikkea enempää väittelyä mahdottomana.

Kiista olisi kukaties kuinka korkeaan liekkiin leimahtanut, ellei maan isä, joka itse johti keskustelua omalla kuninkaallisella kultavasarallaan,24

olisi puuttunut tapansa mukaan säveästi ja välit-tävästi siihen.

— En ole tarkoittanut tätä korkeata neuvostoa koollekutsuessani, hän sanoi, niin paljon väittelyä eri elämänkäsityksistä ja peruskäsitteistä kuin ystävällistä ja hyvänsuopaista neuvottelua eräästä valtakunnallemme mitä tärkeimmästä asiasta. Meillä on tässä tosiasia, annettu tosiasia. Tyttäreni ei tyydy enää onkimaan kultakaloja. Hän tahtoo onkia oikeita kaloja. Myöskään hän ei tyydy istumaan enää puistolammi-kon reunalla. Hän tahtoo mennä oikean meren rantaan. Vielä vähemmän hän tyytyy katselemaan lammenpinnasta kuvajaisia — omaa tai muiden, se seikka on vielä selittämättä —: hän tahtoo nähdä oikeita ihmisiä. Tämä on tosiasia. Nämä ovat neuvottelun edellytykset. Ymmärrän, että hän pyrkii totuuteen. Minulla, yhtä vähän kuin hänen valistuneella äidilläänkään, ei olisi mitään sitä vastaan, jos me vain olisimme vakuutetut, että se olisi onneksi hänelle. Mutta juuri siinä me epäröimme, sillä jos m e joskus elämässämme olemme toisillemme jonkun totuu-25-

den sanoneet ja usein vallan vasten tahtoamme sellaisen toisissamme havainneet, ei se koskaan ole ollut onneksi meille eikä varsinkaan minulle. Siksi me olemme kutsuneet koolle tämän korkean neuvoskunnan. Toivon keskustelun pysyvän näissä täysin havainnollisissa ja käytännöllisissä puitteissa, joskaan meidän myötäsyntynyt tiedollinen mahtipontemme ei suinkaan ole estävä sitä korkeammillekin tasoille kohoamasta.

Se auttoi. Kuninkaan viisaat ja arvokkaat sanat tekivät tarkoitetun, tyynnyttävän vaikutuksensa. Ja keskustelun tulokseksi tuli, että totuus oli kaksiteräinen miekka, joka toisinaan voi olla onneksi, toisinaan onnettomuudeksi

ihmiselle.

Mutta sen etsiminen hyljättiin kokonaan. Se toi mukanaan vain pelkkää tuskaa ja onnettomuutta.

Tämä päätös tapahtui pääasiallisesti erään valistuneen valtaneuvoksen lausunnon johdosta, joka herätti yleistä mieltymystä.

— Totuuden täytyy olla jotakin myötäsynty-nyttä, hän sanoi. Puu syntyy puuksi: se on puun totuus. Susi syntyy sudeksi: se on suden totuus. Meidän armollinen kuninkaamme ja hallitsijamme26

on syntynyt kuninkaaksi: se on kuninkaan totuus. Minä puolestani olen hamasta lapsuudestani saakka tuntenut syntyneeni valtaneuvokseksi. Se on minun totuuteni. Asia näyttää äärettömän yksinkertaiselta — kuten kaikki suuret totuudet — mutta mikä syiden ja seurausten moninainen sarja siinä piilee, me huomaamme vasta tarkastaessam-me esim. ystävääni valtaneuvosta tässä vierelläni. Päällepäin ei hänestä näy mitään erinomaista. Hän on valtaneuvos niinkuin minäkin, hänen leukansa on sileäksi ajettu niinkuin minunkin ja hänen rintansa niinkuin minunkin risteillä koristettu. Hänen erikoisuutensa piilee syvemmällä. Hän ei nimittäin ole syntynyt valtaneuvokseksi. Hän on syntynyt joksikin muuksi, esim. räätäliksi, tai koulun-opettajaksi, mutta ei valtaneuvokseksi. Vain hänen ruhtinaansa armo on hänetsiihen ansaitsemattomaan kunniaan kohottanut. Siksi istuukin hän siinä paikallaan ilman mitään totuutta, sillä joko hän on syntynyt vasten luonnonlakeja tai on hän vasten luonnonlakeja tullut valtaneuvokseksi. Minä pelkään, että molemmat ovat tapahtuneet sattumalta.

Mitä hänen vierustoverinsa mahtoi arvella moi-27

sesta suosituksesta, ei tarina kerro, mutta väitetään, että hän taputti käsiään muun kuulijakunnan mukana kaikkein innokkaimmin tälle yhtä terävästi ajatellulle kuin henkevästi muovaellulle esitykselle. Hän saikin siitä osakseen kaikkeinkorkeimman ja armollisimman päännyykähdyksen.

Siirryttiin sitten seuraavaan kysymykseen.

— Totuus, lausui eräs maailmankuulu kemisti ja Nobel-palkinnon saaja, ei yleensä esiinny muuna eikä muualla kuin todellisuudessa ja silläkin vain vähin erin anniskeltuna. Mikroskoopin ja kemiallisten putkien avulla on se kuitenkin sieltä havaittavissa, vaikkakin tuiki vaikeasti kokoon sommiteltavissa. Sitä on siellä äärettömän pieninä aines-osina kuin pölyhiukkasia päivänpaisteessa tai kultaa huuhtohiekassa, mutta sitä o n kuitenkin, joskaan ei kenenkään kuolevan silmä voi sitä kokonaan eikä täydellisenä käsittää. Siksi ei sillä myöskään ole mitään syvempää tekemistä ihmisen sisäisen sielun-elämän kanssa. Mitä taas noihin n. s. sielullisiin ilmiöihin tulee, niin saattaa puhua tuskin niidenkään edustaman todellisuuden totuudesta, sillä ne hajautuvat vieläkin28

pienempiin ja itse sielunsiimillekin miltei näkymättömiin aines-osiin, jotka tajuntamme ahtauden vuoksi ovat sitäpaitsi milloin hyvänsä valmiita alitajuntamme umpisukkeloon sukeltamaan. Kun lisäksi tulee, että niiden tutkimustapaa on omiaan vaikeuttamaan ei ainoastaan yllämainittujen tieteellisten koneiden puute, vaan myöskin tutkijan ja tutkittavan liian likeinen suhde toisiinsa, on selvää, ettei niin epämääräisistä osatotuuksista kokoonpannulla yleistotuudella voi olla mitään tekemistä ulkopuolisen todellisuuden kanssa.

Hän puhui kuin isän hihasta. Ja hän saikin koko kuulijakunnan puolelleen.

Prelaatit kannattivat häntä senvuoksi, että he olivat jo virkansa puolesta dualisteja, lainsäätäjät senvuoksi, että kansan ääni ei heidän mielestään missään eikä koskaan ollut samaa kuin Jumalan ääni. Että tiedemiehet yleensä häntä kannattivat, ei ollut merkillistä, sillä hehän elivät omissa kammioissaan, korkealla ajan myrskyjen yllä, niihin vaikuttamatta ja niistä mitään vaikutuksia ottamatta. Merkillisempää oli, että myöskin taide-niekat yhtyivät häneen, sillä hehän olivat joka päivä29

tekemisissä sekä totuuden että todellisuuden kanssa. Mutta he kutsuivat sitä yhdellä sanalla kauneudeksi ja väittivät, että se oli niistä kummastakin yhtä kaukana kuin taivas oli maasta erotettu.

— Taide taiteen vuoksi! sanoivat he. Yhtä vähän kuin ruoholla, joka kasvaa, on mitään tekemistä lehmän kanssa, joka syö sitä, yhtä vähän on meidän taiteellamme mitään tekemistä suuren yleisön kanssa.

Tuli siten yleiseksi mielipiteeksi, ettei ihmisen sisällisellä totuudella ollut missään eikä milloinkaan mitään tekemistä häntä ympäröivän ulkopuolisen todellisuuden kanssa.

Seuraava kysymys todellisen ja näennäisen, ihmisten ja heidän kuvajaistensa, mahdollisesta suhteesta toisiinsa antoi aihetta moneen syvä-mieliseen lausuntoon.

— Todellinen ja näennäinen ovat toistensa vastakohtia, väitti eräs kuuluisa oikeus-oppinut. Siinä nyt on meillä esim. näennäinen rikollinen. Hän voi olla viaton, hän voi olla vikapää, mistä minä tiedän. Joka tapauksessa hänet on todistusten puutteessa irti laskettava. Mutta annas30

olla kaksi valantehnyttä todistajaa, niin me tuomitsemme hänet joka tapauksessa kuritushuoneeseen, olkoon hän sitten näennäisesti lunta valkeampi.

— Se johtuu meidän lainsäädäntömme puutteellisuudesta, marisi siihen joku vanhempi elinkeinonharjoittaja. Minullakin on ollut kunnia olla kerran sen kanssa tekemisissä. Möin kerran viinaa, joka itse asiassa oli vain näennäistä viinaa, sillä suurin osa siitä oli vettä. Mutta rangaistus, johon minut siitä tuomittiin, oli täysin todellinen. Oliko siinä mitään logiikkaa?

— Mutta ihmiset ja heidän kuvajaisensa? huomautti kuningas, joka tahtoi saada asian jälleen oikealle tietoperäiselle tolalleen.

— Siinä suhteessa on näennäinen aina todellisuutta todellisempi, jyrisi eräs valkohapsinen kuvanveistäjä ja akateemikko, jonka rintaa niinkuin valtaneuvostenkin kymmenet tähdet ja mitalit koristivat. Minä teen esim. kuvan tästä ystävästäni estetiikan professorista. Epäilemättä se on todellisempi kuin hän itse. Se elää läpi vuosituhansien.

Tässä hän sai odottamatonta kannatusta eräältä31

korkealta prelaatilta, joka nousi, rykäisi ja loihe lausumaan:

— Yhdyn täydellisesti edellisen puhujan valistuneeseen mielipiteeseen, hän sanoi. Ylevä mielikuva on epäilemättä karkeata todellisuutta sekä todellisempi että ikuisempi. Siinä on meillä esim. Sixtiininen kappeli. Mestari, joka on sen luonut, on kuollut, samoin kuin kaikki hänen aikalaisensa, mutta hänen mielikuvansa elävät ja vaikuttavat sukupolvesta sukupolveen, myöskin ne, joiden uskonnollinen arvo voi olla riidanalainen. Ja uskaltaakseni toisen vieläkin ylevämmän esimerkin: Mitä on Herramme Vapahtajamme meille useimmille? Epäilemättä vain kuva, vain mielikuva. Ja mitä hän oli omille opetuslapsilleen? Epäilemättä Mestari, joka muovaili esille heidän sieluistaan oman iankaikkisen mielikuvansa taivaallisesta Isästään. Kuka voi nyt sanoa, ettei kuvajainen olisi ikuisempi kuin ihminen, ettei näennäinen olisi todellisuutta todellisempi?

Se tulikin kokouksen päätökseksi luonnontieteilijäin mitä vilkkaimmista vastalauseista vähääkään välittämättä.32

Oli jälellä enää vain viimeinen kysymys. Mutta sen ratkaisi kuningas itse omalla arvovallallaan.

— Tuokaa tänne kala! hän sanoi. Oikea kala!

Tuotiin suuri, kyrmyniska ahven korkean neuvoston eteen.

— Ja tuokaa sitten kultakala!

Tuotiin myöskin kultakala. Kuningas katseli rypyssä otsin hetken niitä kumpaakin ja kaikki koko valtasalissa vapisivat peläten päätöstä, joka tällä hetkellä askartelihe esille hänen aivojensa kammioista. Vierähti hirmuinen, äänetön hetki, pari, jotka ukkosta ennustivat.

Mutta sitten selkeni hänen otsansa kokonaan, hänen kasvonsa saivat jälleen sen rauhallisen kirkkauden, joka oli niille ominaista, ja hänen katseensa sen syvämielisen ilmeen, minkä elämänpitkä ajatustyö oli antanut niille.

Hän kohotti oikean etusormensa ja osoitti kumpaakin kala-yksilöä peräkkäin:

— Tuo on kultakala, hän sanoi, ja tuo on oikea kala. Tuo on korukala ja tuo on tarviskala. Ymmärrän täydellisesti, että tyttäreni tahtoo onkia oikeita kaloja. Asia on ratkaistu. Hyvät herrat,33

kokous on päättynyt. Kuten aina ennenkin, pidämme keskustelun vastauksena kysymyksiin.

Sanotaan, että hänen majesteetillaan maan isällä oli pieni perhekohtaus sinä iltana. Mutta on mainittava hänen kunniakseen, että hänen päätöksensä pysyi järkkymättömänä.

Hänen tyttärellään oli seuraavasta päivästä saakka oleva lupa mennä oikean meren rantaan, onkia oikeita kaloja ja tavata, jos mahdollista, oikeita, luojanluomia ihmisiä.

Näin päättyi tuo kruununneuvoston historiallinen kokous, jonka päätökset, joskaan ne eivät suoraan ja välittömästi asiaan vaikuttaneet, kuitenkin tulivat epäsuorasti ja välillisesti ratkaiseviksi koko valtakunnan kohtalolle.

Ahven in kultakalat 3>Laulu lainehilta., :i»miH.i:ii: lii !(, -tn .

SINÄ YÖNÄ ei nukkunut paljoa tuo Kuvankaunis kuninkaantytär. Hän valvoi vain ja kääntelehti vuoteellaan ja ajatteli seuraavaa aamua, jolloin hänen olisi lupa hovineitoineen mennä oikean meren rantaan ja kohdata oikean, ihanan todellisuuden ihmeellisyyksiä.

Armaat, aineettomat kohtaukset tuon kumman kuvajaisen kanssa- olivat niiden surullisesta, lempeästä suloudesta huolimatta käyneet hänelle todellakin sietämättömiksi.

Hän halasi kuulla myrskyn pauhinaa! Sillä taiteellisesta, koristeellisesta ympäristöstään ja keinotekoisesta kasvatuksestaan huolimatta hän itse oli oikea kuninkaantytär, joka ei kaiken kuninkaallisuutensa kuorman alla ollut mitään omasta alkuperäisestä ihmisyydestään kadottanut.

Yön hetket vierivät hitaasti hänen ohitseen.38

i

Vihdoin kävi niidenkin kilpikonnankulku hänelle sietämättömäksi.

Hän nousi äkkiä vuoteessaan. Hän kohotti käsivartensa ja vannoi pyhän valan oman perso-nallisuutensa jumalille olla aina itselleen uskollinen ja tehdä juuri niin kuin hänen mielestään oli kaunista ja oikeaa maailmassa.

Sitten hän pukeutui nopeasti, hiipi hiljaa ulos kammiostaan, otti eteisestä oman vaskisen onkivapansa muine vehkeitteen ja pujahti ulos pimeään yöhön ohi nukkuvien vartioiden.

Ulkona tuuli ja satoi. Mutta niin suuri oli hänen sisäinen jännityksensä ja niin kiihkeä hänen sielunsa palava intohimo, että hän ei huomannut tuulen vonguntaa linnantorneissa eikä sateen suhinaa paljaille hartioilleen, vaan juoksi, joutui kohti meren kohinaa, joka valtavana bassoviuluna kaikui yli tämän yöllisen jouhiorkesterin.

Kun hän tuli lähemmä, se muuttui pasuunaksi. Ja kun hän tuli vielä lähemmä, toitotti häntä vastaan sieltä kuin kokonainen torvisoittokunta.

Mutta aivan lähellä, laakoja rantakallioita39

myöten kavutessaan, hänestä oli kuin olisi niiden takana ollut täysilukuinen sinfooninen soitinseura rumpuineen ja huiluineen, symbaleineen ja eng-lannintorvineen. Eikä vain yhtä seuraa, vaan monta, kymmenen, kaksikymmentä, sata seuraa, jotka kaikki soittivat kuin hengen edestä ja kaikki tottelivat samaa näkymätöntä, voitollista, ylenluonnollisilla voimilla varustettua jättiläis-johtajaansa.

Vihdoin hän oli kallion kukkulalla. Hurja, villi, kaikkien kesyttämättömien alkuperäisten vaistojen kohottama riemuhuuto kajahti hänen rinnastaan.

Siinä se oli, siinä se siis vihdoinkin oli, meri, oikea meri, maailmanmeri, todellisessa, väärentämättömässä, mistään välittämättömässä, suuressa, suvereenissa voimassaan ja kunniassaan!

Siinä se oli, se pursien pirstaaja, se miesten päänmeno, se outojen, vielä nimittämättömien hirviöiden kotisija, joka saattoi hyvällä tuulella ollessaan sallia heiluvan hetken lasten tuokion pinnallaan leikitellä, mutta oli jo seuraavassa hetkessä valmis heidät harteiltaan pudistamaan ja heidät tuhoamaan!40

Siinä se oli, se ilon, se tuskan, se intohimon, se oikean, todellisen elämän meri, jonka pauhinan hän niin usein unettomina öinä oli kuullut korvissaan, jonka onnettomuutta ennustavan kohinan hän niin usein oli havainnut suonissaan, mutta jonka vaateliasta, tinkimätöntä kaikkivaltaa hän ei ollut koskaan tahtonut täysin tunnustaa itselleen!

Ja tämä ranta oli maailman ranta, jolla hän joskus oli kuullut ihmisiä peloteltavan ja jonka sanottiin opettavan ja taivuttavan tielle oikealle senkin, joka ei mistään muusta ottanut oppiakseen eikä taipuakseen!

Eikö hän olisi iloinnut ja huutanut? Eikö hän olisi laulanut ja karkeloinut, pyörinyt ympäri ja tullut hourupääksi näin korkean ja ihanan todellisuuden ihmeen kohdatessaan!

Mutta samalla kaikui hänen korviinsa laulu, joka tuntui tulevan suoraan tuolta tuimista, synkistä, temmeltävistä syvyyksistä.

Hän pani käden korvalleen ja kuunteli. Ja hän kuuli selvään seuraavat ihmissanat:

„Älä naura, ihana impi! Sinä kuulet vasta41

meren kuohut ja näet sen valtavuuden. Mutta sinä et tunne vielä sen pimeää, alkusyntyistä julmuutta ja armottomuutta.

Kuin auringon se sinut sisäänsä ahmaisee. Kuin kointähden se sinut aamulla korottaa ja illalla jälleen syöksee syvyyteen.

Älä ilakoi, kuvankaunis kuninkaantytär! Sinä olet tullut vain meren mahtavuutta imehtimään. Siispä tiedä, että meri voi olla myöskin kuin kansa, joka orjailee ja sietää sortoa satoja vuosia, mutta herää hetkessä ja sortaa sortajansa.

Kuin kaarna katkeevat sen käsissä silloin kaikki vallanmerkit. Kuin ruoko häälyvät silloin kaikki hallitsijahuoneet ja syöksyvät syvyyteen.

Älä heilu, hienohelma! Sinua hurmaa meren kohina korvissasi ja valtimoissasi. Jospa aavistaisit, että elämä on valta, joka ei siedä leikkiä, ja intohimo on pyhä pyörremyrsky, joka ottaa omansa, mistä tahtoo, eikä laske sitä koskaan takaisin entisenä entisille sijoilleen!

Kuin lentävän lehden se sinut syliinsä tempaisee. Kuin kuluttava tuli se sinut polttaa karreksi ja syöksee syvyyteen.42

Tule hulluksi, turmansynty! Sinä luulet maa-ilmanrannalla ijäti istuvasi. Ja kuitenkin on tähtiin kirjoitettu, että sinä rakastat kuvajaista enemmän kuin oikeaa ihmistä ja että tuo rakkaus on sinut nuorena raateleva.

Kuin meren suola on se sinun sydänhaavojasi kirveltävä. Kuin meren maininki on se sinua hulluksi huljuttava ja syöksevä syvyyteen."

Sade oli lakannut. Repaleiset pilvet ajelehtivat kuun ohitse. Ja yhä kaikui tuo laulu mereltä ja meren syvyyksistä, huumaten järjen ja aistimet, tunkien sieluun ja sydämeen.

Riensi rantaan tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Heitti onkensa aalloille ja odotti vavahtelevin verin, mitä antaisi hänelle Ahti ruokorinta.

Se antoi ahvenen hänelle.

Samassa seisoi maankuulu kuninkaanpoika hänen edessään.

— Kuka olet? kysyi värisevin äänin tuo kuvankaunis kuninkaantytär.

Mutta sen hän teki vain sielunsa suuressa hämmästyksessä ja jotakin sanoakseen. Sillä hän43

tunsi kyllä kumman kuvajaisensa puistolammi-kosta.

— Olen mielikuvasi, kuuli hän korvaansa kuiskattavan. Olen ihanteesi. Tule ja syleile minua!

Ja samalla hän tunsi suulleen suudeltavan.

Äkkäsi silloin sydämensä seisahtavan tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Ja hän vaipui hänen valtoihinsa pimeässä yössä, myrskyn mylviessä, aaltojen korkealle kohotessa, repaleisten pilvien kuun ohi kuin vauhkojen onnen varsojen tai harhailevan haaveen hahmokuvien kotiinsa tuulen nopeudella kiirehtäessä.

Aamulla, kun heidän tuli erota, kysyi tuo kuvankaunis kuninkaantytär:

— Milloin saan sinut nähdä jälleen?

Vastasi se maankuulu kuninkaanpoika:

— Milloin hyvänsä, kun toteutat mielikuvasi.

Kysyi vielä tuo kuvankaunis kuninkaantytär:

— Etkö isäni linnaan käy? Aiotko jälleen ahventen valtakuntaan?44

— Menen, minne menevät omat unelmasi. Eivätpä nekään isäsi linnaa kohti kulje.

Sanoi sanansa se maankuulu kuninkaanpoika ja sukelsi syvyyteen.Meren maininkeja.OLI PUHUNUT totta se maankuulu kuninkaanpoika. Sillä eivät johtaneet kohti linnaa kuvankauniin kuninkaantyttären askeleet.

Hän etsi ja löysi köyhän kalastajan majan rannan louhten lomasta. Hän sepitti tarinan, että hän oli pelastunut eräästä haaksirikkoisesta laivasta, jonka kaikki muu väki oli mennyt meren omaksi. Hän sanoi olevansa yksin maailmassa eikä tietävänsä, mitä tehdä, kuhun kulkunsa suunnittaa. Hän pyysi itselleen ruokaa ja liettä lämmitellä.

Armahti avutonta köyhän kalastajan perhe. Antoi hänelle paikan pöytänsä ja tulisijansa ääressä. Hän palkaksi talon töitä toimitteli, auttoi emäntää, minkä osasi, ja piti välillä seuraa hänen pojalleen ja sokealle isälleen.

Mökin isäntä itse oli jo ammoin hukkunut eräässä haaksirikossa.48

Asettui siihen asumaan tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Alkoi uusi elämä hänelle. Näki hän oikeita ihmisiä, kuuli harrasta, yksitoikkoista haasteloa ympärillään ja tuli tuntemaan elämää sen suurissa, yksinkertaisissa kehyksissä.

Se oli taivaan manna hänelle. Eikä hän koskaan aikonut palata enää isänsä palatsiin.

Kaikki, mitä sinne kuului, oli kuin uni, oli kuin vanha, kulunut kuvakirja hänelle.

Unta olivat olleet hänen vanhempansa, unta hänen leikkitoverinsa ja hovineitonsa, ei vähemmän unta linnan vanha puisto lammikkoineen ja kultakaloineen. Täällä oli myös hänen oikea elämänrunoutensa, jota hän oli kaivannut juuri, täällä vierähti jokainen viikko kuin tarina ja jokainen päivä kuin suuri juhlasaatto.

Siellä oli kaikki vain arkea alinomaista. Siellä päätyivät päivät ikävinä ja harmaina kuin haukotus ja täyttyivät kuut kuin täyttyy vitkalleen vanhan kutojavaimon kangastukki.

Silti hän ei suinkaan ollut kummaa kuvajaistaan unohtanut.49

Joka yö, kun muut mökissä olivat uneen vaipuneet, hän nousi vuoteeltaan, hiipi hiljaa ulos tuvan uksen ulvahtamatta ja riensi rantaan meren houkuttavan, joka odotti häntä milloin peili-tyynnä päilyen, milloin ähkyen ja myrskyten yli äyräittensä. Istahti siihen vapa vaskinen kädessään, laski launihin vesille, onki ongelmaansa, ja siinä seisoikin hänen edessään se maankuulu kuninkaanpoika.

— Tulithan jälleen, oli hänen tapansa silloin huoahtaa. Pelkäsin, että olit minut jo aivan unohtanut.

— En minä unohda sinua milloinkaan, virkki häntä hellästi syleillen se maankuulu kuninkaanpoika. Mutta pelkään, että sinä unohdat minut, ja silloin ei minulla koskaan enää ole oleva tilaisuutta kohota edes kuun kumottamille omasta pimeästä, pelottavasta valtakunnastani.

— Armas, kuinka ollenkaan olet joutunut sinne? Olethan inehmonlapsi niinkuin minäkin. Mikä taika, mikä

loihtulaulu on syössyt sinut niin syvälle meren mustien mutien sekaan?

— Olen ihminen vain sikäli, mikäli sinä ra-

Ahven la kultakalat 4.50

kastat minua. Muuten olen minä vain kala, kylmä kala, joka pakahdun mykkänä omaan tuskaani ja onnettomuuteeni.

— Minäkö kirvoitan kielen sinulta?

— Niin, ja saatat myöskin minun lämpimät elämänlähteeni jälleen nuorina ja vetreinä läikkymään.

— Minä en sitä tee, vaan kenties minun kauttani lemmen .kaikkivalta.

— Niin. Kun sinä katsot minuun, kaikki suomut karisevat silmistäni, kun sinä kutsut minua, minä muutun jälleen ihmisen kaltaiseksi. Mutta kun sinä painat pääsi vasten poveani, silloin aukeevat kaikki vanhat haavat siellä, silloin astuvat ajat armaat esille muistostani ja minä värisen nautinnosta ja kärsimyksestä kiireestä kantapäähän.

— Kärsimyksestä? Miksi?

— Siksi että minä elän! Siksi että minä tunnen itseni jälleen ihmiseksi, ymmärrätkö? Siksi että elämä, suuri, mahtava elämä jälleen kiertää suonissani, sen muistot ja toiveet jälleen sydäntäni sykerryttävät.51

— En tahtoisi tuottaa tuskaa sinulle, vaan iloa.

— Kuka voi niitä toisistaan erottaa! Sille, joka on tuomittu meren ikuisen ulapoita mykkänä ja kylmänä melastelemaan, on suurin tuskakin vain päivänsäde pimeydessä.

— Poloinen poikaseni! Kuka tuomitsi sinne sinut?

— Minä itse.

— Voiko itse olla muita armottomampi itselleen?

— Kyllä, kun sydämen hulluus ja sielun it-sekkäisyys hänet sokaisee.

— Milloin tuo tapahtuu?

— Silloin kun hän tekee väärin itselleen ja herjaa omaa pyhintä pyydettään.

— Mikä oli siis vääryys, jota harjoitit itseäsi kohtaan ?

— Minä rakastin.

— En ole vielä koskaan kuullut siitä ihmisiä tuomittavan.

— Niin, mutta minä rakastin itseäni ylitse kaikkea ja lähimmäistäni vain lämpö-aineena itselleni.52

— Siis sinäkin kaipasit lämpöä ja aurinkoa?

— Kyllä. Mutta minä paloin kuin pätsi, minä poltin muita ja itseäni. Minä heitin siihen rovioon kaikki, mitä minulle oli rakkainta ja kalleinta, armainta ja arinta maailmassa.

— Ja rovio roihusi korkealla?

— Kyllä. Kaukaiset kansat tulivat sen hehkua imehtimään. Lopuksi heitin minä siihen oman rakkauteni.

— Sinä et siis vain itseäsi rakastanut?

— En. Lemmin neittä nuorempata.

— Ja hän?

— Luulen, että hän myös hehkui minulle joskus parhaina hetkinään. Mutta luulen, että hän muuten rakasti enin omaa rakkauttaan.

— Ja sinä?

— Rakastin hänessä vain omaa itseäni.

— Siis et sinä ole koskaan tuntenut muuta kuin itserakkautta?

— Tuskin. Kun poltin poroksi sen, tunsin, ettei minussa ollut enää paljon palamista.

— Ja nyt?53

— Uiskentelen ahvenna ahventen seassa. Vain sinun sielusi kaipuu saa minut enää pinnalle nousemaan.

— Tahdot polttaa poroksi minutkin?

— Jos tahtoisinkin, olisi minulla tuskin siihen enää tilaisuutta. Olen kylmä, jääkylmä saakka sydämeen.

— Mutta sinun suutelosi ovat kuin tuli?

— Kuin revontuli, tahdoit sinä sanoa. Lienet kuullut joskus myös sinikeltaisista liekeistä puhuttavan?

— Mitä ne ovat?

— Ne ovat älyn salamoita. Meille mykistyneille on laki sellainen, että mitä syvemmälle me vaivumme ja mitä synkemmäksi meidän sielumme ja sydämemme kylmenee, sitä kirkkaammaksi käy meidän järkemme ja sen selkeämmin me loistamme omalla valollamme pimeydessä.

— Tahtoisin sinne alas, pois! Minäkin mykistymään, kylmenemään, minäkin omalla valollani loistamaan!

— Et tiedä, mitä toivot. Onneksi et osaa tietä sinne.54

— Sinä osoitat. Tahdon sinne sinun kerallasi.

— Etkä sitten enää koskaan pääsisi päivänvaloon? Eikä olisi koskaan auki enää sinulle tie elämän kukkakumpuja kulkemaan]?

— Tahdon olla siellä, missä sinäjolet. Tahdon vaeltaa niitä polkuja, joita sinä vaellat, enkä mitään muita enää, sillä tiedä, että rakastan sinua.

— Etköhän sinäkin rakasta minussa vain omaa rakkauttasi?

— Saatpa nähdä sen silloin, koska syöksyn sinun kanssasi syvyyteen.

— Milloin tuon aiot tehdä?

— Koska päivä koittaa. Se on meidän kohtalomme ikuisesti yhdistävä.

— Minulla ei ole mitään kohtaloa enää. Olen mennyt mies. Sinulla on elämä edessäsi.

— Tahdon elää sinun elämääsi. En vain tätä, täällä pinnalla, vaan myös sitä siellä alhaalla pohjavesissä.

Noin nousi ja laski, läikkyi ja väikkyi heidän keskustelunsa.

Joka aamu erkanivat he jälleen, mutta joka ilta painautuivat he jälleen aina lähemmä toi-55

siaan. Oli kuin olisi pimeys valkeutta, valkeus pimeyttä rakastanut. Siksi yhtyivät he yön kuutamolla.

Taikka oli myös kuin olisi hehkunut heissä haave totuudelle, totuus taas heidän kauttaan omaa kangastustaan tavoitellut.

Mitä he tiesivät siitä! Mitä he siitä välittivät! Sillä he rakastivat, ja se riitti heille, ja he olivat kumpikin onnelliset omasta rakkaudestaan, mutta vain niin kauan kuin he yhdessä olivat.

Sitten heidän tiensä aina erosivat.

Toinen piili takaisin omaan itsekkääseen pimeyteensä ja kylmyyteensä. Ja toinen meni takaisin siihen aistiarmaaseen mielikuva-elämään, jonka hän oli rakkautensa ympärille rakentanut ja joka nyttemmin oli hänelle kaikkea todellisuutta todellisempi.

Näin he kumpikin elivät kotvasen kahta elämää, josta yöt kuuluivat heidän yhteiselle lem-melleen, mutta päivät heidän omalle henkilökohtaiselle itselleen.56

Kenties se olikin onnellisin aika heidän elämässään. Ainakin se oli onnellisin heidän lempensä lyhyessä, kiitävässä kuun tarinassa.Yön lapsi ja päivän lapsi..HE TAHTOIVAT tietää liian paljon toisistaan, ja juuri siitä johtui heidän onnettomuutensa.

Ei lakannut koskaan kiusaamasta sulhoaan tuo kuvankaunis kuninkaantytär:

— Miten sinä vietät aikasi siellä alhaalla? Miksi et sinä kerro minulle mitään?

— Ei siinä ole mitään kertomista.

— Kyllä. Tahdon tietää kaikki, mikä vain koskee sinua. Kaikki, kuuletko, olkoon se sitten kuinka pimeää ja tähdetöntä tahansa! Mutta minä uskon, että se on hyvin mielenkiintoista.

— Kaikkea muuta! Se on yksitoikkoista kuin yö ja aina samaa kuin yksinäisen ajatukset. Vaihtakaamme puheen-aihetta!

— Emme. En tahdo, että pidätät mitään salaisuuksia minulta. Miksi sen teet, jos kerran rakastat minua?60

— Teen sen juuri siksi, että rakastan sinua. Se on liian tuskallista.

— Etkö luule, että olen luotu kuormia kanta-tamaan? Oh, sinä et tunne minua! Sinä tunnet minut vain ilossa ja nautinnossa, mutta juuri murheessa minä olen jättiläinen.

— Uskon sen, armaani. Mutta olkoon kaukana minusta, että tahtoisin edes mielikuvituksessa sinulle taakkani sälyttää.

— Siis sinä et rakasta minua. Jos sen tekisit, et yksinäisyydelläsi ylpeilisi.

Hymyillyt silloin vain vaieten ja kärsivästi se maankuulu kuninkaanpoika. Mutta kohta hänkin vuorostaan alkanut armastaan kiusaamaan:

— Etpä sinäkään sano itsestäsi kaikkea minulle. Tuskin tiedän edes, kuka olet. Kuinka vietät päiväsi? Ketkä ovat sinun seurakumppa-nisi?

— Tiedäthän, etten seurustele kenenkään kanssa. Tiedäthän, että ajattelen kaiket päivät vain sinua. Ja kun ilta joutuu, on sydämeni riistäytyä rinnastani ja rientää jo edeltäni sinua kohtaamaan.61

— Sen uskon. Mutta on pitkä taival aamusta iltaan. Täytyyhän sinulla jotakin seuraa olla. Joitakin hovineitoja, joitakin kavaljeereja, kenties nuoria ja kauniitakin?

— Juuri sinun tähtesi olen jättänyt kaikki kavaljeerit ja hovineidot, jopa isäni palatsinkin, jonne en palaja enää milloinkaan. Asun tuolla tuon köyhän kalastajan majassa. Pidän seuraa itselleni.

— Ja mitä ajattelet sinä siellä minun poissa ollessani?

— Sinua.

— Mutta mitä muuta? Tietysti täytyy sinulla sielläkin olla joku ympäristö. Ketä muita siellä asuu?

— Ei muita kuin vanha leskivaimo poikansa ja sokean isänsä kanssa.

— Ja tuo poika? Hän on varmaan nuori ja kookas varreltaan?

— Kyllä. Hänen hartiansa ovat leveät kuin ovi ja hänen kasvoillaan asuu lempeä ja yksivakainen totisuus.

— Ja hänen silmänsä?62

— Liekuttavat syvällä päässä kuin kutsuva kotiliesi.

— Ja hänen kutrinsa?

— Ei, nyt en minä tahdo enää puhua hänestä mitään. Puhukaamme nyt sinusta!

— Katsopas! Sinä olet jo nyt häneen rakastunut.

— Armaani oletko mustasukkainen? Hänelle?

— Jokaiselle, joka vain sinua lähestyy. Jokaiselle, joka vain saa viettää hetkenkin sinun seurassasi.

— Luotatko niin vähän minuun?

— Luotan sinuun kuin Luojaan kaikkivaltiaaseen. Mutta ymmärrätkö, että hetki, jonka kuka hyvänsä viettää seurassasi, on varastettu minulta, että suloinen kaiku, jonka kuka hyvänsä kuulee äänestäsi, on otettu minun aarre-aitastani?

— Mutta ethän sinä kuitenkaan voi olla ijäti kanssani. Sinunhan täytyy aina aamuin takaisin syvyyteen.

— Juuri siksi minä vihaan) teitä, te päivän lapset!

— Vihaat? Minuakin?63-

— Sinuakin. Mitä te tiedätte meistä täällä alhaalla?

— Miksi et sinä siis kerro minulle mitään?

— Kerran kertonenkin.

— Olet paha. Ymmärrän, että kuulut pimeyteen.

— Sinäkin sanot sen? Sinä?

— Anna anteeksi!

— Kuulun pimeyteen, mutta juuri siksi meille on niin paljon anteeksi annettava.

Päättyneet moiset kohtaukset useimmiten hiljaisiin, molemminpuolisiin nyyhkytyksiin ja sovintoon.

Mutta vaikka heidän suhteensa aina sellaisten jälkeen olikin hellempi ja herttaisempi, jäi jälelle arkuus ja epätietoisuus, mistä asioista heidän lempensä sieti puhuttavan, mistä ei. Ja se taas vaikutti vahingollisesti heidän suhteensa välittömyyteen.

He tunsivat, että syvä juopa oli heidän välilleen kiinnitetty. He tekivät kaikkensa sitä täyttääkseen, mutta tunsivat, että se vain laajeni ja syveni jokaisesta heidän yrityksestään.64

Se oli saattaa epätoivoon heidät.

Vihdoin he eivät nähneet muuta keinoa kuin olla aivan suorat ja todet toisilleen. Mutta samalla riisuivat he itsensä toistensa edessä henkisesti alastomiksi.

Harva rakkaus kestää sellaista. Eikä varsinkaan rakkaus ihmisen ja ahvenen, verevän, lämpimän naisen ja kylmän, kuutamoisia ulapoita uiskentelevan kuvajaisen välillä.

Kertoi ensin tarinansa se maankuulu kuninkaanpoika.Ahtolan asukkaat.

Mhven ja kultakalat 5.„MINÄ OLIN nuori kuin sinäkin," hän sanoi, „kuin sinäkin kaunis ja älykäs, itsekäs ja oikullinen. Kuin sinäkin olin minä suurta sukua, kuin sinunkin oli minun isäni kuuluisa kuningas ja minun piti tulla suuren valtakunnan hallitsijaksi.

Kuin sinäkin näin minä näkymättömiä. Mutta koska minä en osannut ihmisiä rakastaa, ainoastaan omaa itseäni ja mielikuviani, otti Jumala pois minulta lopunkin ihmisyyden ja syöksi minut meren kalaksi, ahveneksi ahventen valtakuntaan, meren aavoja ulapoita uidakseni, maan alku-elon synkissä syövereissä olemaan opetellakseni.

Ensin kun jouduin sinne, se oli vain hauskaa ja hupaista minusta, sillä se oli uutta.

Hei, miten minä sousin ja huopailin evilläni, hei, miten minä pärskytin pyrstölläni! Olin huo-68

lettomin huolettomista, kevein kepeimmistä, ja voin huoleti sinulle tälläkin hetkellä sanoa, että hilpeämpää, sukkelampaa, sukeltelevampaa ja elämän-iloisempaa ahventa ei koskaan ole uinut Saksan salmilla syvillä, eipä

edes Tanskan saarten tuollapuolen.

Todellakin, minussa asui elämän-ilo, harvinainen minun heimossani ja yleensä alla pohjantähden.

Tiedätkö, mitä se merkitsee? Ymmärrätkö, että elämä on silloin kuin silkkiä, että kukaan ei ole köyhä eikä kipeä, että kaikki karkeloi silmissäsi, maa, meri ja taivas ynnä kaikki niiden mo-nenkaltaiset asukkaat? Että taivas on niinkuin Luojan teltta ja maa niinkuin hänen astinlautansa ja että meri, Jumalan vapaa valtameri, kätkee sisällään suunnattomia salattuja aartehistoja, joista jokainen voi mielinmäärin ammentaa?

Ja minä ammensin sylin täysin ja minä nautin olemassaolostani.

Elin niinkuin jokainen aamu olisi ollut minulle ensimmäinen ja jokainen ilta viimeinen, enkä nähnyt loppua sieluni ja ruumiini ruhtinaalliselle, runsaudensarviselle tuhlaukselle. Sillä tuhlausta69

se oli, sen hyvin käsitin, mutta minä ajattelin: anna mennä! sillä enhän minä tuhlannut toisen omaa.

Vasta paljon myöhemmin opin ajattelemaan, ettei kukaan ole itsensä herra, ainoastaan Jumala taivaassa tai ihmisen omassa sydämessä, jolle me kuulumme sieluinemme ja ruumiinemme.

Olin sittenkin tuhlannut toisen omaa.

Mutta sitä en minä ajatellut silloin. Minä elin ja annoin muidenkin elää! Minä uin, mutta en uponnut, minä tuhlasin, mutta en tuhmistunut.

Minä söin paljon pieniä kaloja viereltäni, mutta minä katsoin tarkkaan ennen kuin kävin kenenkään itseäni isomman kimppuun, sillä kaiken muun hyvän lisäksi oli Jumala antanut minulle verrattoman itsesäilytysvietin, jota saan kiittää m. m- siitä, että elän vielä.

Minä tahdoin voittaa enkä tulla voitetuksi. Taitavasti hetkeni valiten ja sopivaan, suojattomaan paikkaan iskien se onnistuikin minulle tavallisesti. Joskus se ei onnistunut, ja minulla on monta mahtavaa arpea ruumiissani.

Mutta se olfminulle vain leikkiä, vain" jaloa70

urheilua tai hauskaa hippajuoksua muun ilon lomassa.

Mitä tiesin minä vielä elämän vakavuudesta, mitä olemassaolon tuimasta, vääjäämättömästä, leppymättömästä taistelusta! Olinhan minä rikas, olinhan minä ruhtinas kalojen seassa, kuningas ahventen valtakunnassa. Ja luulinhan] minä olevani täällä vain leikilläni!

Minä hetkenä] hyvänsä, ajattelin, ponnandan minä pintaan, annan palttua tälle kaikelle ja muutun takaisin ihmiseksi ja maankuuluksi kuninkaanpojaksi.

Niin tuli hetki, jolloin koetin sitäkin — enkä onnistunut.

Koetin toisen kerran, samalla seurauksella. Koetin kolmannen ... ei, se ei käynyt enää, minä vajosin auttamattomasti takaisin Ahtolan asukkaaksi.

Nyt vasta rupesi sydänalaani ahdistamaan. Nyt vasta aloin minä aavistaa, että tässä olivat kyseessä korkeammat voimat ja että tämä oli Kaikkivaltiaan rangaistus minulle siitä, etten ollut oikein käyttänyt leiviskääni.71

Minun oli siis jäätävä ijäksi tänne alas? Minä en siis koskaan, en koskaan saisi tuntea veren lämpimän läikkää enää, en koskaan kulkea Jumalan kuu ja päivä kupeellani?

Tuo ajatus oli aluksi tehdä hulluksi minut.

Mutta sitten minä miehistyin. Sitten minä purin hampaani yhteen ja ajattelin: tullaan toimeen pimeässäkin! Ja kun minä näin meren pohjassa niin monta, jotka loistivat omalla valollaan, minä päätin tehdä samoin ja valkaista pimeyttä ympäriltäni.

Minussa oli paljon poltto-ainetta. Minä paistoin kuin kynttilä ja olin itseeni sangen tyytyväinen. Mutta aina oli jossakin lähitienoilla joku toinen, joka paistoi vielä paremmin, eikä se voinut olla minussa kirpeätä kateutta ja kaunaa herättämättä.

-Jos se oli pienempi minua, minä söin suuhuni sen. Jos suurempi, vältin koko sitä seutua ja viiletin kiireesti muille markkinoille.

Täytyihän minun olla suurin kaikista ja [-paistaa]-] {+pais- taa]+} kirkkaimmin kaikista ainakin omassa ympäristössäni!72

Mutta samalla oli mieleni mustan-murheellinen.

Tunsin tuhlanneeni jotakin sellaista, jota en koskaan, en koskaan saisi takaisin enää, elävän, ihanan ihmisyyteni ja sen valoisan valtakunnan, jonka Jumala kaikkivaltias oli kerran määrännyt minun perinnökseni ja asuinsijakseni.

Olin saanut sensijaan vain ahventen valtakunnan, jonka asukkaat eivät nekään minua ehdottomaksi kuninkaakseen tunnustaneet. Näin kyllä, että he pitivät minusta minun hilpeän luontoni vuoksi, mutta juuri samasta syystä he eivät minua kyllin kunnioittaneet.

Olin vain huvineuvos, vain hovinarri heille» ja minun parhaat temppuni ja päähänpistoni, joista monet todellakin olivat varsin nerokkaita, olivat vain omiaan heissä tuota vähemmän imartelevaa käsityskantaa kasvattamaan.

Eivät he minun leikistäni lämmenneet tai minun ilostani ilahtuneet, kävivät päinvastoin kahta jörömmiksi ja vetäytyivät loitommalle kuin maalaiset jotakin markkinakummaa katsomaan.

Huomasin kaikesta, että olin vain erikoisuus,73-

vain outo originaali heidän mielestään. Ja niin rupesin minäkin alkuperäisen luontoni jätteitä häpeämään ja pyrkimään kaikessa heidän kaltaisekseen.

Kävihän se, kävihän se odottamattoman hyvin. Pian olin minä kala niinkuin kaikki muutkin kalat, ahven niinkuin kaikki muutkin ahvenet, ja minä muistin yhä harvemmin, mistä olin tänne tullut ja kuka minä oikeastaan olin.

Rupesin tylsistymään. Toisinaan, kauniina, kirkkaina kesäpäivinä, saatoin vielä joskus nousta pintaan vedenpäällisen elämän Merkillistä valkeutta ja kuulakkuutta ihantelemaan.

Moni himmeä, haalistunut mielikuva entisiltä ajoilta kulki silloin läpi olemukseni. Mutta muuten minä elin enimmäkseen siellä alhaalla ja viihdyin siellä alhaalla, enkä vihannut mitään niinkuin niitä komeroita sielussani, joissa joku entisen autuaamman olotilan muisto tuntui vielä vasten tahtoani asustavan.

Samalla olivat silmäni tottuneet jo huomaamaan, mitä oli oikeastaan elämä tuolla alhaalla74

ja mitä piili noiden synkkien sydänvesien pimennoissa.

Siellä piili elämän taistelu, olemassaolon taistelu, kiinteä, jokahetkinen, hellittämätön.

Minullehan se oli ollut vain leikkiä, vain liikojen, käyttämättömien voimien vallatonta temmeltelyä, mutta heille se oli täyttä totta.

Koko heidän aikansa meni vain elatuksen hankkimiseen. Koko päivän, aamusta iltaan, he vain vaanivat ja väijyivät, piilivät ja pakenivat, ja mielenkiinto, jota he toisiaan kohden osoittivat, oli lähinnä syömärin, joka tutkii lautastaan.

Kun tuon huomasin, kauhistuin. Oliko tämä elämän arvoista? Eikö elämällä siis ^ollut mitään sen suurempaa ja korkeampaa tarkoitusperää?

Ei! täytyi minun tunnustaa itselleni.

Kävin läpi mielessäni kaikki elämänmuodot, jotka tunsin, korkeimmasta alimpaan, ja huomasin niissä kaikissa saman syömärillisen tarkoitusperän.

Silloin rupesi elämä minua pelottamaan ja in-hoittamaan.

Mutta toiseltapuolen nautin minä sen saastaisuudesta niinkuin mato haaskastaan, sillä todisti-75

han se minulle päivänselvästi, etten ollut kadottanut mitään, jos olinkin kadottanut ihmisyyteni.

Sinä teit minut ihmiseksi jälleen. Mutta vain öisin, sillä silloin sinä uneksit minusta ja kohtaat unelmasi.

Päivisin sinäkin elät omaa elämääsi.

Myöskin minä uneksin joskus siihen aikaan jotakin samantapaista. Illoin päänjuohikkoa kohti kääntäessäni ja yksitoikkoiseen torkahteluun vai-puessani kulkivat sielunsilmieni ohitse usein kummat kuvajaiset.

Minä näin Ahtolan linnan, linnassa Ahdin ruokoparran ja Vellamon veen emosen sekä armaiden aallotarten parvet vetehisten vallattomassa kaulailussa.

Tiesin, että se oli vain unta. Mutta minä uneksin itseni siten jumalien vertaiseksi, otin osaa heidän iloihinsa ja suruihinsa, heidän leikkeihinsä ja kuolemattomiin karkeloihinsa, ja tunsin olevani yläpuolella herjan ihmisheimon.

En tiedä, mitä muut ahvenet uneksivat. Mutta arvelen, että he uneksivat sitä samaa, ja kun he76

yön kulun mukaan kääntyvät ruohikon rinnassa' päin ulappaa verkalleen, he luulevat vellamoisten tanhujuoksuja juhlivansa.

Sitten tulit sinä. Lopun tiedät sinä."Hollantilainen taulu.

„ISTUN TUVAN NURKASSA", kertoi tuo kuvankaunis kuninkaantytär, »jakkaralla pitkän pöydän takana, jonne olen osannut hiipiä kenenkään huomaamatta. Tuli palaa takassa, eukko häärii ja hämmentelee kalakeittoaan lieden ääressä, mutta sängynlaidalla istuu hänen sokea isänsä ja kutoo nuottaa vanhalla kopeloivalla tottumuksellaan.

Hänen kasvonsa ovat kiinteät ja liikkumattomat. Lieden liekit heittävät hänen mahtavan varjokuvansa vastapäiselle seinämälle.

Kuuluu kolinaa eteisestä, saapuu mereltä poika saaliineen.

Oven kamana on liian matala, hänen täytyy kumartua siitä sisälle tullessaan. Hänen kerallaan tulee toinen vanhempi mies naapurista, jonka kanssa he yhdessä kalastavat.

He istuvat rahille vastapäätä takanloimua ja80

sytyttävät piippunsa. Ulkona on ilta jo pimeäksi hämärtynyt ja kuu katsoo ikkunasta.

On vaihdettu yksinkertaiset tervehdyssanat. Kukaan ei sitten pitkään aikaan puhu mitään.

Vihdoin tekee vanha vaari pari kysymystä tuulesta ja kalojen kulusta. Niihin vastataan eikä kukaan jälleen pitkään aikaan puhu mitään.

Pata porisee liedellä, meri kohisee tuvan takana. Kaikki on niin kotoista ja turvallista.

Keskustelu pääsee vähitellen vauhtiin. Puhutaan vieraista maista ja vanhoista, vuosikymmeniä sitten tapahtuneista haaksirikoista, joissa milloin minkin sukulainen on haihtunut jäljettömiin. Kaikki tapahtuu niin tyynellä ja luonnollisella tavalla kuin se olisi yksinkertaisin asia maailmassa ja kuuluisi elämänjärjestykseen.

Naapurin mies on purjehtinut monta kertaa maailman ympäri. Hän on käynyt Tyynen meren saarilla ja tietää niistä monta ihmeellistä kertomusta.

Toiset niistä ovat lumottuja, niin että merimies, joka kerran astuu niiden rantaan, ei koskaan enää löydä laivalleen. Hän jää elämään81

puiden hedelmistä ja maan ytimestä ja kasvaa pian yhteen puiden ja kukkasten kanssa.

Naiset siellä ovat kauniita kuin synti ja miehet ylpeitä ja peljättäviä kuin jalopeurat.

Moni valkorotuinen on heidän nuijan-iskustaan nurmeen kepertynyt. Toiset heistä taas osaavat loihtia ja tavoittaa uhrinsa satojen peninkulmien takaa.

Puuttuu puheeseen vanha vaarikin. Hänkin on käynyt monessa kaukaisessa maassa, nähnyt monta outoa ja kummallista kansakuntaa.

Eräällä niistä oli ollut taika sellainen, ettei heidän maassaan saanut tappaa mitään elävää olentoa. Itse he käydessään lakaisivat tietään luudilla, etfeivät vain edes vahingossa astuisi jonkun pienen maanmatosen päälle.

Ollut heillä laivassa kokkipoika, joka oli pilkannut mokomaa tapaa ja tallannut noita pieniä elukoita tahallaan. Mutta ennen kuin he olivat ankkurinsa nostaneet, hän oli ollut täynnä paiseita, joihin oli ilmestynyt pieniä, valkoisia matoja, samanlaisia, joita hän oli tallannut juuri.

Madot olivat syöneet hänet elävältä.

Näin oli päästy pian n. s. ihmeellisten kertomusten alalle, joka tuntui heitä kaikkia aivan erikoisesti viehättävän. Jokaiselle heistä oli joskus elämässään tapahtunut jotakin kummallista ja ylen-luonnollista.

Eukon mies esim. oli jo hyvästellessään tiennyt viimeiselle matkalle lähtevänsä.

»Kuuntelehan tuuliviiriä,* hän oli sanonut,. „milloin se pahalla äänellä parkaisee. Silloin tiedät minunkin menneen meren syövereihin."

Ollut montakin maailmankaato-myrskyä sinä syksynä, myrännyt meri, vinkunut tuuliviiri. Mutta ei sillä ollut vielä sitä oikeata kuoleman ääntä ollut, oli ollut elämän ääni, joskin valittava ja vaikeroiva.

Eräänä yönä sitten se oli äkkiä pahasti parkaissut, korahtanut kuin kuolevan kurkku, ja oli silloin hänkin tiennyt, että hänen miehensä juuri sillä hetkellä hukkui, kuten tietoja vertaamalla oli voitukin todeta jälestäpäin.

Kun aamulla mentiin katsomaan, oli viiritanko poikki ja viiri maassa. Sieltä ei sitä ollut kukaan rohjennut enää paikalleen kohottaa.

Naapurin mies, jonka isä oli hukkunut Ber-83

mudas-saarten luona, näki vieläkin joka yö hänet ja olisi voinut piirtää jokaisen karin ja riutan sieltä, vaikka hän ei ollut koskaan siellä käynytkään.

Vaaria vastaan oli kerran sumussa tullut laiva, joka samassa hetkessä oli haaksirikkoutunut toisella puolen maapalloa. Siinä oli hänen veljensä mennyt, siksi se oli näyttäytynyt.

Hänen tyttärenpojalleen ei ollut vielä mitään niin merkillistä tapahtunut.

Mutta hänenkin viereltään oli mennyt mereen mies, joka aikoja sitten oli ennustanut oman kohtalonsa', ja hänenkin kasvoillaan asui muiden haastellessa tuo harras vakavuus, joka todisti hänenkin kuuluvan täydellisesti samaan henkiseen ilmakehään, missä ei mikään epäilys näiden asioiden todenperäisyydestä- ollut mahdollinen.

Kaikki nuo neljä kuuluivat yhteen. Minä yksin olin piirin ulkopuolella.

Tunsin itseni niin orvoksi ja yksinäiseksi, että minun olisi tehnyt mieleni itkeä ääneen, sillä minullahan ei ollut mitään kummitusjuttua heille kerrottavana.84

Niin, olisi ollut yksi tosin, se, mitä me kaksi nyt elämme juuri, mutta silloinhan minun olisi täytynyt puhua heille sinusta ja itsestäni ja meidän rakkaudestamme sekä paljastaa heille koko eloni salaisuus.

Sitä en tahtonut, ja siksi olin iloinen, kun sain istua vain jakkarallani syrjässä ja huomaamattomana kaikelta muulta paitsi tuon kauniin nuorukaisen silmäyksiltä.

Hän katsahti todellakin pari kertaa minuun rohkaisevasti ikäänkuin sanoakseen: noh, nyt on sinun vuorosi 1 Mutta sekin tapahtui vakavasti kuin kirkossa ja hän käänsi heti katseensa pois, kun hän näki minun siitä vaivautuvan.

Kalakeitto oli valmis. Naapurin mies nousi lähteäkseen.

Kaikki siirtyivät pöydän ääreen ja siitä pian leposijoilleen. Tuli riittyi takassa. Pian oli koko tupa pimeä eikä kuulunut muuta kuin nukkuvien säännöllinen hengitys enää.

Minä yksin lepäsin silmät auki vuoteellani.

Lepäsin ja ajattelin omia aikojani.

Jo pitemmän aikaa olin ollut huomaavinani85

vanhusten viittauksista, että he olisivat mielellään toivoneet minusta miniätä taloon.

Olin koettanut olla niitä niin kauan kuin mahdollista ymmärtämättä, sillä sitähän minä en tahtonut, minähän rakastin vain sinua. Mutta tänä aamuna oli tapahtunut täydellinen kosinta, jota ei enää voinut väärin käsittää.

Ah, kuinka kernaasti minä olisin jo pelkästä kiitollisuudesta tehnyt heidän mielikseen! Mutta minähän en voinut ja siksi minä pyysin mietti-mis-aikaa.

Huomenna on tuo miettimis-aika lopussa. Mitä minä silloin teen?

Hypähdin vuoteeltani, juoksin, jouduin, tapasin sinut. Kaiken muun tiedät sinä."Lemmen kaikkivalta.KUMPIKIN HE olivat kauan hiljaa, kerrottuaan tarinansa ja kuunneltuaan tarkoin toisiaan.

Vihdoin virkahti se maankuulu kuninkaanpoika:

— Siis huomenna?

Helkähti kuin katkeava hopeakieli siihen ääni tuon kuvankauniin kuninkaantyttären:

— Niin huomenna. Mitä minä vastaan hänelle?

Itki silloin hiljaa se maankuulu kuninkaanpoika. Mutta vihdoin pusertuivat seuraavat epätoivon sanat hänen huuliltaan:

— Kaiketi sinun on mentävä hänen kanssaan naimisiin.

— Vaikka rakastan sinua?

— Vaikka. Ethän sinä voi minua naida. Olenhan minä vain sinun mielikuvasi.

— Niin, olethan sinä vain minun mielikuvani..90

Toisti koneellisesti nuo sanat tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Ja kohta heitä oli siinä kuutamoisen meren rannalla kaksi itkijää.

— Ja sinä? kuiskasi sitten hiljaa tuo kuvankaunis kuninkaantytär.

— Kaiketi on minun jäätävä Ahtolan asukkaaksi.

— Ja mentävä Ahdin kassapäiden karkeloihin?

— Niin.

Lepatti silloin kuin haavanlehti tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Kävi hän armaansa käteen ja piti sitä kauan kädessään.'

— Eikö mikään, mikään mahti maailmassa, hän sanoi, voi sinua niistä pelastaa?

—- Tuskin. Ne ovat ainoa lohdutukseni siellä alhaalla. Ainoa, sen jälkeen kun sinä menet pois minulta.

— Mutta jos minä en mene? Jos minä jään?

— Sinä olet jo mennyt. Sinä rakastat jo oikeaa ihmislasta.

— Ja sinä Ahtolan impysiä?

— Kuulun Ahtolan valtakuntaan. Huvittelen niinkuin näen kaikkien muidenkin ympärilläni huvittelevan.91

— Mutta onko sinun pakko kuulua sinne? Etkö ole jo aikoja sitten rikostasi sovittanut?

— Nähtävästi en saa sitä enää sovitetuksi milloinkaan.

— Älä niin sano! Me keksimme kyllä jonkun keinon. Me rukoilemme Jumalaa ...

— Turhaan! Hän on kääntänyt kasvonsa pois minusta, senjälkeen kun olen hänen kuvansa sydämestäni kadottanut.

— Hän on pitkämielinen ja hyvä. Hän, joka tekee laupeuden monelle tuhannelle, ei toki voi tuomita elävää ihmissielua ijäksi pimeyteen!

— Unohdat, että olen elävä ihmissielu vain sinun mielikuvituksessasi. Muuten olen minä ahven, pelkkä ahven. Ja jään ahveneksi kaiken todennäköisyyden mukaan iankaikkisesti.

— Siis ei mitään keinoa? Ei mitään pelastusta?

— Kenties. Olisi ehkä yksi.

Lausui raskaasti niinkuin rautaisen taakan alta nuo sanat se maankuulu kuninkaanpoika. Mutta toinen tarrautui niihin kiinni kuin hukkuva oljenkorteen.92

— Kuinka? Siis olisi joku keino? hän kysyi.. Mikä?

— Minä en voi sitä sanoa sinulle.

— Miksi et? Tiedäthän, että rakastan sinua.

— Juuri siksi. Juuri siksi on minun mahdoton saada niitä sanoja huuliltani.

— Siispä otan minä ne niiltä!

— Et. Se on minun salaisuuteni.

— Siispä tahdon olla sinun salaisuutesi salaisuus!

Suuteli sulhoaan kauan ja kuumasti tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Mutta kun hän sitten katsahti hänen silmiinsä, hän huudahti hiljaa, niin kummallisen kuolleet, elottomat ja kuitenkin intohimoisesti vetävät ne olivat.

Nyt oli hän aivan selvillä hänen salaisuudestaan.

— Se vaatii siis niin suuren uhrauksen? hän kuiskasi.

— Kyllä. Ei ole mitään suurempaa.

— Siis on se kuolema?

— On. Minä en voi tulla pelastetuksi pimeyden valtakunnasta, ellei joku rakasta minua93

niin, että antaa sielunsa ja ruumiinsa minun edestäni.

— Ja muuttuu itse meren kalaksi?

— Niin. Ja sitähän ei kukaan voi. Sitähän ei voi eikä saa vaatia keneltäkään ihmiseltä.

Hymyili silloin omituisesti tuo kuvankaunis kuninkaantytär. Mutta hän ei sanonut mitään, vaan säilytti salaisuutensa.

Aamurusko kohotti jo yli vuorten sormiaan.

— Niin, meidän on kaiketi sitten erottava, hän sanoi.

— Niin. Ja tänä iltana sinä olet jo toisen oma.

— Ja tänä iltana sinä menet jälleen Ahdin impien karkeloihin.

He erosivat.

Pulahti pimeään valtakuntaansa se maankuulu kuninkaanpoika. Ja palasi takaisin köyhän kalastajan tupaan tuo kuvankaunis kuninkaantytär, hiipi hiljaa saranan narahtamatta, uksen ulvahtamatta.

Mutta kaikki pienet, siniset lemmenkukat rannalla painoivat päänsä vienosti alas ja virkahtivat surumielin:94

— Nuo kaksi eivät näe toisiaan enää milloinkaan.

Mutta kaikki kultaiset aamunsäteet, jotka mailla, metsissä ja merellä karkeloivat, hyppivät hilpeinä kukalta kukalle ja kuiskasivat heille:

— Nuo kaksi eivät eroa milloinkaan. Ettekö näe, että he rakastavat toisiaan? Eikä toinen pääse niin pitkälle meren syvyyteen eikä toinen niin korkealle taivaan valkeuteen kohoamaan, ettei sittenkin olisi heidän välillään silta, jota juoksevat heidän armaimmat ajatuksensa.

Ja pienet, siniset lemmenkukat rannalla nostivat päänsä jälleen ilahtuneina ylös ja sanoivat:

— Päivänsäteet ovat oikeassa. Ei ole syvyyttä niin syvää eikä korkeutta niin korkeaa, ettei rakkaus niitä yhdistäisi.

Ja kohta lauloi koko maa, meri ja taivas Luojan luomisvirttä.Molemmat morsiusparit.VIERI SITTEN aikaa vähäisen.

Vietti yönsä Ahdin impien iloissa se maankuulu kuninkaanpoika, mutta notkui neinnä mor-sianna köyhän kalastajan mökissä tuo kuvankaunis kuninkaantytär, joka ei ollut hennonnut evätä kättään muhkealta nuorukaiselta, joskin hänen sydämensä oli kumman kuvajaisen oma.

Näin elivät he kumpikin kotvasen omituista, vaarallista kaksois-elämää.

Raikui riemu kattoon saakka Ahdin pitkissä pidoissa. Paistoi päivä leppeämmin merimiehen lesken taloon mieluisan miniän helman kynnystä kuluttaessa.

Kuitenkaan he eivät kumpikaan voineet unohtaa toisiaan.

Pyrki usein sen maankuulun kuninkaanpojan nauru itkuksi tyrehtymään keskellä jumalaisten

Ahven ja kultakalat 798

juominkeja, aallon kassapäiden karkeloita. Eikä ollut kaukana kyynel mieluisan miniänkään, kun kuu illoin tupaan tuli ja meri tuvan takana hänelle muinaisia muistutteli hiljaisella, salaperäisellä hyminällään.

Kuitenkin he koettivat kumpikin urhoollisesti kestää eronsa. Sillä olivathan he niin sen päättäneet.

Koitti sitten päivä, joka oli päättyvä häihin ja hää-yöhön heille kummallekin.

Pidettiin paljon Ahdin linnassa siitä maankuulusta kuninkaanpojasta. Hän oli siro, hän oli sorea, hän oli sukkela, ja vaikka kaikki tiesivätkin, että hän oli oikeastaan vain ihmislapsi, sopi kalanpursto niin hyvin hänelle, että korkeimmatkin kuolemattomat kohtelivat häntä vallan vertaisenaan.

Viimeksi oli Ahti tarjonnut oman tyttärensä vaimoksi hänelle. Hän oli suostunut, ja häät oli eräänä elokuun yönä Ahtolan valtakunnan koko komeudella vietettävät.

Pitkästynyt odotukseensa myös mökin muhkea nuorukainen. Huolimatta morsiamensa vastaväitteistä hän oli samaksi illaksi kutsunut luokseen99

papin ja lukkarin sekä vieraiksi kaikki kalastajat pitkin rannikkoa. Eikä hän ollut muuta kuin nauranut heleästi, kun oli hätäpäissään uskonut hänelle huolensa tuo kuvankaunis kuninkaantytär.

— Tiedäthän, että pidän paljon sinusta, tämä hänelle huohottaen sopertanut. Kenties olen kuitenkin tehnyt väärin sinua kohtaan, kun olen sallinut sinun kanssani kihlautua. Sillä minä kuulun toiselle, toinen omistaa minun tunteeni ja ajatukseni.. .

— Toinen? Kuka toinen?

— Hän, meren sulho, kumma kuvajainen. Hän, joka nousee joka kuudan-yö minun luokseni syvyyksistä ja jota vastaan minä joka ilta riennän venevalkamaan ...

— Armaani! Nyt sinä suotta syytät itseäsi! Olenhan jo viikkoja nukkunut vierelläsi ja pitänyt silmällä sinua: et sinä ole mihinkään mennyt.

— En nyt, kun me olimme hänen kanssaan päättäneet erota toisistamme. Mutta minä tunnen jo edeltäkäsin, etten sittenkään, en sinä ilmoisna ikänä jaksa pitää päätöstäni. Siksi varoitan vii-100

pittömästi sinua: älä luota minuun! Heitä, hylkää minut!

— Moisten kuutamokuvittelujen takia? En milloinkaan. Olen päinvastoin varma, että saan mitä parhaan ja uskollisimman vaimon sinusta. Äitimuori on oikeassa. Hän sanoo, että se on aivan ansaitsematon onni minulle.

— Älä puhu niin! Sinä särjet sydämeni. Minä en sinua ansaitse, ymmärrätkö? Sinä olet suuri, sinä olet kaunis, sinä olet eheä... minä kurja olen moneen osaan paloiteltu.

— Yksikin niistä riittää minulle. Ja saanhan minä parhaan palan, eikö totta?

— Älä ole niin varma siitä. Jos hän tulee .. .

— Meren sulho?

— Niin. Hän vaatii silloin kaikki. Hän vie minut sieluilleni ja ruumiineni.

— Ja tuota hassutusta pyydät sinä minua uskomaan!

Olleet turhia kaikki meren morsiamen varoitukset. Eikä hän voinut olla itsekseen ihmettelemättä, että tuo kalastajanuorukainen, joka uskoi kaikki, mitä muuten ineri-elämästä ylenluonnollista101

kerrottiin, ei ottanut ollenkaan uskoakseen sitä, mikä hänelle, kuvankauniille kuninkaantyttärelle, oli mitä yksinkertaisinta ja luonnollisinta.

Ja hän oli tullut siihen johtopäätökseen, ettei ihmeellisyys ollut samaa kaikille ja että seikka, jota toinen piti selviönä, saattoi olla toiselle kaikkien luonnonlakien väkivaltaista vääristelyä.

Samaan aikaan vaihdelleet kirjavan kiven kupeella mielipiteitään Ahdin impien imanne ja se maankuulu kuninkaanpoika.

— Armaani, miksi sinä olet niin surullinen? Ahtolan nuorin neiti kysynyt. Etkö iloitse? Kuulummehan tästä illasta toisillemme.

— Tietysti iloitsen minä siitä. Ja huomisesta saakka sinä tulet näkemään minut vain iloisena.

— Mutta tänä iltana? Mikä kaihtaa tänä iltana sinun kasvojasi? Joku muisto muinaisesta?

— Niin. Viimeinen varjo maan viheliäisyy-destä. Mutta älä välitä siitä! Huomenna olen minä kokonaan kirkas ja vain sinua varten.

— Kuinka kummallisia te ihmislapset olette? Te kärsitte maalla ja te kärsitte meressä, eikä teidän sielunne ole koskaan siellä, missä te itse olette.102

— Olet oikeassa. Mutta ei puhuta siitä.

— Katsopas minua, minä en koskaan kärsi. Minun sieluni on aina siellä, missä minun ruumiini ja jäseneni ovat, ja siksi on minun elämäni iloista, iankaikkista nautintoa. Mutta siinä sinä istut ja nureksit minun vierelläni. Mistä se johtunee?

— Siitä, että minä vain olen kurja kuolevainen. Siitä, että sinä olet kuolematon ja että sinun juhlasi ovat jumalten pitkiä pitoja, jotka eivät pääty milloinkaan. Mutta minulla seuraa aina suru iloa ja kärsimys nautintoa.

— Taikka päinvastoin ilo surua ja nautinto kärsimystä! Se mahtaa olla ihanaa.

— Siitä ihanuudesta olen juuri luopumaisillani.

— Ja olet siksi surullinen? Sinä kadut päätöstäsi?

— En. Minä en kadu mitään.

— Mutta miksi?

— Siksi, että minä en ole vielä eheä niinkuin sinä. Siksi, että joku osa minusta kuuluu vielä tuonne ylhäälle.

— Kärsimyksen valtakuntaan?103

— Niin. Joku osa minussa on vielä kuolevaista.

— Ja se tahtoo sinut ihmiseksi jälleen?

— Niin. Minä ymmärrän, että se on mahdotonta, mutta minä en voi sille mitään. Ken kerran on ajassa elänyt, hänen on vaikea sitä edes iankaikkisuudessa unhottaa.

— Tänä yönä minä suutelen sinut kuolemattomaksi!

— Tee se, armaani! Ja minä vakuutan, että huomenna ovat kaikki mustatmuistot minulta haihtuneet.

— Jo nyt! Jo nyt on sinun oltava iloinen ja onnellinen. Lupaatko?

— Minä lupaan.

Hän lupasi enemmän kuin hän voi pitää. Mutta kuka ei olisi tehnyt sitä hänen asemassaan? Sillä Ahtolan nuorin neiti kietoi hänet käsivarsillaan ja hänen suoituvansa lankesivat hänen kasvoilleen kuin esirippu kaiken entisen ja nykyisen välillä.

Niin uivat he päin Ahdin linnaa kuin kuutamon kajastus merellä tai putoovan tähtösen ho-peajuova, joka häipyy pimeyteen.Jumalien juhla.OLI KOOLLA koko ahventen valtakunta noita harvinaisia häitä viettämässä. Ahdin merenkul-tainen linna oikein vilisi vieraita, Vellamon vetiset padat täytettiin ja tyhjennettiin aina uudelleen. Mutta linnan peräsalissa, pitkän paaden kupeella, olivat saaneet sijansa varsinaiset arvovieraat kahden puolen morsiusparia.

Siinä oli lohet kuin englantilaiset lordit, siinä salakat kuin saksalaiset kauppamatkustajat, ankeriaat kuin itämaiset diplomaatit, haijit ja hauvit kuin Venäjän bolshevikit. Tällä kertaa oli kunniapaikka kuitenkin annettu ahventen suurelle suvulle, johon sulhanen lähinnä luettiin. He olivatkin saapuneet oikein joukolla ja tulleet sijoitetuiksi morsiusparia vastapäätä.

Pöydän päässä taas ^istui Ahti ruokoparta itse, Vellamoinen veen emäntä vierellään. Kummalla-108

kin heillä oli hovimestareillaan pari mursua, joiden alaisina taas toimi epälukuinen määrä hylkeitä, veen koiria y. m. palvelusväkeä.

Tarjoilu sujuikin näiden avulla aivan moitteettomasti.

Kun oli päästy paistiin, jota tässä tapauksessa edustivat eräät rajattoman upotussodan tulokset, nousi ryntäilleen Ahti ruokoparta, kohotti maljansa ja loihe lausumaan.

— Meillä on tänään harvinainen tilaisuus, sanoi hän, kutsua kuolemattomien joukkoon eräs valtakuntamme vähäisimmistä, mutta ei suinkaan silti vähimmän ansiokkaista alammaisista. Hän on tosin vain ahven, pelkkä ahven, mutta minun tyttäreni rakastaa häntä, ja te tiedätte, että rakkaus tekee kuolemattomaksi. Merkillisintä hänessä kuitenkin on epäilemättä, että hän on kerran ollut ihminen, todellinen, lämminverinen, inhoittava ihmislapsi, vaikka hän sittemmin on niin menestyksellisesti meidän vertaiseksemme veljestynyt ja kylmentynyt. On mahdollista, että hän tähän saakka on ollut hiukan haalea. Nyt hänestä on tuleva kylmä, aivan kylmä, siitä on minun tyt-109

täreni huolta pitävä. Ja niin on meillä ensikerran elämässämme tuo ihme, johon turhaan olen hakenut mitään vastaavaisuutta kansamme aikakirjoista: ihminen voi tulla kalaksi, mutta kala ei koskaan ihmiseksi.

Se osoittaa meidän rotumme eittämätöntä ylemmyyttä. Sillä me olemme valmiit, mutta ihminen on keskitekoinen, kuten voi jo huomata siitä, miten vaikeasti hän vedessä hengittää, mutta vielä enemmän siitä, että hän vain harvoin ja poikkeustapauksissa voi tulla toimeen omalla valollaan. Siksi hän pelkää pimeyttä, jota me rakastamme, ja rakastaa valkeutta, jota me vihaamme. Näin on ikuinen juopa meidän välillemme kiinnitetty. He syövät meitä ja me heitä, he vetävät meitä valkeuteen, me heitä pimeyteen. Missä me toisemme kohtaamme, se tapahtuu jommankumman kuolemaksi. Siksi näyttää niin harvinaiselta tämä tilaisuus, missä — kenenkään syömättä, kenenkään syödyksi tulematta — tapaavat toisensa ihminen ja kala. Mutta se näyttää siltä vain pintapuolisesti katsoen, sillä totisesti kuolee tällä hetkellä ihminen ja syntyy kala hänessä.110

Kukaan meistä ei surre sitä, kaikkein vähimmän hän itse. Hän on jo kauan tahtonut tulla kalaksi ja sitä varten monta inhimillistä ominaisuutta itsessään tukahduttanut. Suurimpana niistä siveellisistä voitoista, joita hän on itsensä yli saavuttanut, tahtoisin mainita, että hänellä ei ole mitään omaatuntoa enää, yhtä vähän kuin mitään lämmintä innostusta tai rakkautta lähimmäiseensä. Hän on saavuttanut sen kylmän intohimon, jolla yksin tehdään suurtekoja maailmassa. Hän on kelvollinen ahvenien valtakuntaan ja samalla sen kuolemattomaan kuningassukuun astumaan.

Syökäämme ja juokaamme siis tämän nuoren parin terveydeksi. Mutta sitä ennen ehdottaisin, että meidän etevät säveltaiteillamme esittäisivät meille jonkun rajun ja repäisevän pöytämarssin.

Hänen ehdotuksensa ei kaikunut kuuroille korville.

Puhalsivat siinä silmänräpäyksessä kaikki tri-toonit torviinsa, kaikki vetehiset raakunkuoriinsa, ja alkoi pöytämusiikki sellainen, ettei sitä ole kuultu sitten kuin Vesihiiden häissä Ahtolan nau-rusuisimman najaadin kanssa.111

Ottipa itse Ahti ruokopartakin harppunsa käsilleen, ja kun hän sen kultakieliä kosketteli, kajahteli koko linna niin kauniisti, että purret aaltojen selillä pysähtyivät ja merimiehet kallistuivat yli laidan syvyyden soitantoa paremmin kuullakseen.

— Hääsoittoa se on, sanoivat vanhemmat ja kokeneimmat heistä. Nyt ei ole hyvä olla laineilla ihmislapsen.

Ja he kiirehtivät ruoria kääntämään ja touveja kiristämään.

Mutta monet nuoremmat ja kevytmielisemmät heistä seisoivat vielä kauan kaukomielin laivan perässä ja katsoivat tähtiin ja kuulivat saman soitannon kohoavan syvältä sydämestään.

— Meidänkin olisi mielemme sinne alas, he kuiskivat toisilleen. Mikä ihme meitä pitää täällä ylhäällä, kun me emme kuitenkaan viihdy täällä ja täällä kaikki on niin tuskallista, niin kaihon-kipeätä?

— Tähdet, vastasivat toiset heistä. Ellei niitä olisi, me aivan varmaan syöksyisimme heti syvyyteen.112

Mutta Ahdin linnassa ei näistä merenpäälli-sistä mielipiteistä paljoakaan välitetty. Siellä alkoi mässäys, jossa kukin sai parhaansa mukaan pitää puoliaan.

Juotiin simaa, tuota jumalien perintäjuomaa, haukattiin parasta maitojuustoa päälle, toiset pistivät hurjaksi tanhujuoksuksi, toiset lepäsivät kä-sikkäin ja sylikkäin paaden pallealla. Mikään väärä' häveliäisyys ei häirinnyt suhdetta vierasten ja iloisen isäntäväen välillä.

Ahti juopui ensin, särki harppunsa ja simpu-kanhelmikruununsa ja oli kahden merihevon välissä vuoteelleen kannettava.

Kauemmin kesti Vesihiisi, vaikka hänkin kävi sangen väkivaltaiseksi tavoiltaan, rupesi ahdistelemaan aallottaria, jopa itse illan nuoren sankarittaren morsiushuntua kohottelemaan. Kun häntä siitä huomautettiin, hän vain nauroi kaikuvasti, suikkasi suuta Vellamolle ja veti hänet pärskyvin sieraimin polvelleen.

Verestävine, elämän-ilosta hurjistuneine silmineen, leveine leukoineen ja nykerönenineen, hän •oli niin hullunkurisen näköinen, ettei itse ankara,113

säädyllinen ja muuten arvostaan hyvinkin arka veen emäntä voinut suuttua hänelle. Hän sysäsi vain hänet hyväntuulisesti syrjään ja irtautui hymyillen hänen umpimähkäisestä, mitään tarkoittamattomasta syleilystään.

Kaikki nauroivat.

Vesihiisi kaulaili vielä kerran tyhjää ilmaa ja vaipui sitten mahtuneena käsivarsiensa varaan, heittäen hujanhajaisia katseita ympärilleen sekä etsien uutta uhria itselleen.

Nyt sattuivat hänen silmänsä illan toiseen päähenkilöön, sulhoon ihmissukuiseen, joka kohteliaana, hymyilevänä, joskin ulkonäöltään hajamielisenä oli koko ajan ottanut vastaan joka taholta tulvehtivia, enemmän tai vähemmän sopivaan muotoon sorvaeltuja onnentoivotuksia.

— Juo! sanoi Vesihiisi, ohjaten simasarkan hänen nenänsä alle. Juo, vanha merisika!

Sulhanen kasteli huuliaan ja virkahti Vesihiiden vaarallista huomiota itsestään pois johdattaakseen:

— Emmeköhän taas saisi vähän musiikkia?

Mutta mikään ei auttanut. Vesihiisi lykkäsi

purtilon hänen eteensä ja röyhtäisi röyhkeästi:

— Syö! sanoi hän. Se on ihmislihaa, tuoretta ihmislihaa. Pitäisi maistua sulhaismiehelle.

Käänsi kasvonsa kauhistuneena tuo maankuulu kuninkaanpoika.

Kesken hääkemujen mässäystä, kesken jumalien juhla-iloja hän äkkiä tunsi ihmisheimoon kuuluvansa. Ja oli kuin samalla katto olisi kohonnut, seinät siirtyneet, ja hän ollut isänsä linnassa tuolla, missä sadat palvelijat ja kymmenet kannu-pojat seurasivat hänen pienintäkin viittaustaan.

Hän näki itsensä jälleen orhin selässä, näki itsensä upean ritariseurueen etupäässä! Hei, eikö torahtanutkin tuolla jo jahtitorvi? Vai airueetko ne antoivat merkin mainehikkaan turnausleikin alkamisesta?

Hän näki silmissään vain kiiltäviä kilpiä ja haarniskoita.

Hän oikaisi vartensa kuin satulassa, kohotti silmänsä ja katsoi ylpeästi ympärilleen.

Vesihiisi vain ei mitään huomannut tai ollut huomaavinaan.

— Nai! sanoi hän tuttavallisesti silmää iskien ja morsianta poskesta nipistäen. Vai mitä arve-115

lee aallotar koreakutri? Eivät ne osaa oikein rakastaa eivätkä oikein vihata nämä ihmislapset.

Hänen sanansa olivat loukkaukseksi tarkoitetut, mutta sulhanen tuskin kuuli niitä enää.

Näyttämö oli nyt kokonaan muuttunut hänen sielunsilmissään. Hän näki pienen kalastajamö-kin, sen pihan ja sen toisella puolen uutispirtin, jonka seinät olivat tuoreilla koivunlehvillä koristetut. Siellä tarjottiin kahvia ja sämpylöitä.

Mutta nyt juuri kokoontuivat kaikki sekä vanhasta että uudesta pirtistä kesäiselle pihamaalle, minne pappi ja lukkari olivat valkealla liinalla katetun pöydän taakse suuren, monihaaraisen pihlajan alle • asettuneet. Astui hänen eteensä käsi kädessä vihittävä morsiuspari, toinen mökin poika, potra kuin kuusi kukkulalla, toinen . . .

— Ui! kiljasi hän äkkiä ja kumosi voimakkaalla iskulla simasarkan sisällyksineen mitään aavistamattoman Vesihiiden päähän. Ui ja anna muidenkin uida! Nyt päättyivät jumalaisten juomingit minun kohdaltani.

Hän oli jo ovella, hän oli jo ulkona ovesta.

Väkevin, vastustamattomin vedoin hän raivasi116

itselleen tien läpi hämmästyneen häärahvaan ja ohi häneen kurkottavien käsivarsien. Hän tunsi, että hänen täytyi päästä pois täältä, sillä muuten hän ei jaksaisi hallita itseään enää, vaan tekisi tihuja töitä.

Minne?

Se oli hänelle tällä hetkellä samantekevää. Mutta mahdollisesti tuonne, missä nyt juuri noita toisia häitä vietettiin ja vihittiin ehkä tällä hetkellä hänen toinen, todellinen, inhimillinen ihanteensa.

Syntyi hirveä hälinä ja meteli hänen jälestään.

Vesihiisi, jolle sarkka oli uponnut saakka korviin, huusi ja parkui kuin mölyapina päästäkseen irti äkkiarvaamattomasta pakkopäähineestään. Morsian oli pyörtynyt, Vellamo koki häntä turhaan henkiin herätellä. Vieraat vilistivät tiehensä, yksi sinne, toinen tänne, tritoonit turvautuivat torviinsa, meripedot muihin puhaltimiinsa, ja koko pidot päättyivät sanoin kuvaamattomaan sekasortoon, josta koko Ahdin linna huojahteli.

Mutta merimiehet, jotka aaltojen selkiä samosivat, kallistuivat yli laivanlaidan tarkemmin117

kuullakseen, pudistivat päätään ja kuiskasivat tuskin kuuluvasti:

— Käy myrsky syvyyksissä. Kohta se on myös korkeudet saavuttava.

— Luoja laupias meitä armahtakoon!

Risti kätensä laivan kapteeni, paljasti päänsä ja kaikki yhtyivät hänen kerallaan hiljaiseen rukoukseen.

Sen päätyttyä hän peitti päänsä ja virkahti reippaasti laivaväelleen:

— Me emme voi estää elämänmyrskyjä nousemasta. Mutta Jumalan avulla me voimme sitä ennen ehtiä valkamaan, joka on meidän hyvä uskomme ja luottamuksemme Herraamme Vapahtajaamme.

Kävivät kaikki taas hoitamaan purjeitaan. Mutta syvyys jylisi ja kumahteli kuin olisi suuri ukkos-ilma raivonnut meren sydämessä.Haiman karkelo.LUKKARI OLI jo virtensä veisannut, pappi saarnansa sanonut, mutta vielä myöhään yöhön kävi karkelo uutispirtissä, josta oli tuleva nuorikkojen asuinsija. Ne, jotka eivät tupaan mahtuneet, tanhusivat pihalla, jonne kuu ja tähdet loivat loistettaan ja kuului selvästi eteiseen sijoitetun soittoniekan viulu, mainehikas kautta rantakylien.

Pysähtyi valju morsian kesken karkeloa. Kuiskasi silmät suurina ja säikähtyneinä kullalleen:

— Kuuletko? Etkö kuule:

— Mitä?

— Etäistä soitantoa. Se kasvaa, se paisuu, se tulee tännepäin.

— Turhia! Kylän kansa vain kartanolla ilakoi. Taikka ovat ne oman soittoniekkamme säveleet, jotka nyt korvissasi kummittelevat.

— Eipäs! Nyt torvet torahtavat. Nyt lähtee122

liikkeelle ritarisaatto. Sen edellä ratsastaa uros puettu kultaan ja purppuraan . . .

— Armaani! Sinä näet näkyjä. Sinä uneksit.

— Kuin päivä paistaa hänen kilpensä, kuin liekki leimuaa hänen kypärsulkansa. Hänen orhinsa kaviot iskevät kultaisia kipinöitä . . . Hän tulee tännepäin, hän pysähtyy pihalle, hän hyppää alas satulasta ...

— Sinä et ole terve, sinä hourit . . .

— Hän on täällä jo!

Seisoi tuvan ovella kaikessa loistossaan ja kunniassaan se maankuulu kuninkaanpoika. Riensi häntä vastaan riemusta säteilevin, silmin ja käsivarret ojolla tuo kuvankaunis kuninkaantytär morsiusseppel kulmillaan.

Laski kruunun kimmeltävän hänen päähänsä se maankuulu kuninkaanpoika ja sanoi:

— Tässä minä olen. Sinä kutsuit minua. Ja nyt kruunaan minä sinut ikuiseksi kuningattarekseni.

Ja kuiskasi hänen rintaansa nojaten tuo kuvankaunis kuninkaantytär:

— Tiesinhän minä sinun tulevan. Minun on123

ollut niin ikävä sinua. Eikö totta, nyt me emme eroa enää milloinkaan ?

— Emme Tuonelan tuvillakaan.

Kävivät karkeloon kansan silmäin edessä.

Kaikki väistyivät seinävierille heitä katsomaan. Totisesti, ei oltu nähty vielä sellaista tanhua tämän ilman kannen alla.

Se keinui kuin meri, se aaltoili kuin ulappa, kuin meren syvyys se sykähteli ja kuin taivaan korkeus se kohosi uljaana ja ylpeänä yli ihmislasten. Siinä säihkyi rikkaus ja tenho, joka oli outo köyhille kalastajakylille, säkenöi elämänrie-mu ja elämänkauneus, elämänkulta ja elämän-purppura, jotka olivat tämän tienoon asukkaille tuiki tuntemattomia. Mutta ennen kaikkea siinä kaartui kahden ylhäisen sydämen aateluus, jotka eivät olleet luodut roskaväkeä varten eivätkä tavallisilla arkimitoilla mitattaviksi.

Epäilemättä he karkeloivat kohti perikatoaan. Mutta juuri tuo tunne sytytti tulen sulhon silmiin ja sai myöskin morsiamen valjut posket niin heleinä hehkumaan.

Huomasi jokainen, ettei tämä ollut mikään124

tavallinen morsiustanhu. Siksi seisoivat he vain seinävierellä ja ihmettelivät, soiton sävelten aina hurjemmin humistessa, tanhun tahdin aina kuumempana kiirehtiessä.

— Mikä kunnia talolle! kuiskivat häävieraat. Onhan tullut tanssittamaan morsianta itse maankuulu kuninkaanpoika.

— Mikä kunnia meidän köyhälle mökillemme! huokaili anoppi autuaassa hymyilyssä. Kunpa nyt vain osaisimme oikein niijata ja kumartaa, kun hän tanhunsa lopettaa!

Mutta tanhu ei loppunut, se siirtyi vain nyt eteiseen ja kartanolle.

Kaikki kansa seurasi perässä pelimannineen. Seurasi myöskin pappi ja lukkari, kumpikin pimeinä kuin ukkospilvi.

— Tässä eivät ole ikinä asiat oikein, huomautti lukkari silmää viisaasti vilkuttaen. Onko arvon rovasti pitänyt oikein silmällä tuota kavaljeeria?

— Kyllä, vastasi arvon rovasti nuivasti, sillä hän oli äkeissään siitä, ettei korkea vieras ollut häntä edes kumarruksella tai armollisella päännyykähdyksellä125

"kunnioittanut. Hän on maankuulu kuninkaanpoika. Mitä hänestä ?

— Maankuulu kuninkaanpoika hukkui haaksirikossa jo vuosia sitten. Mutta tämä on ottanut hänen hahmonsa ja esiintyy hänen olennossaan.

— Nähtävästi hän ei ole hukkunut, koska hän kerran karkeloi meidän silmäimme edessä. Vai aikooko lukkari minulle taika-uskoa tyrkyttää?

— Taika-uskoa tai ei. Mutta onko arvon rovasti nähnyt, kuinka nokkelasti kalanpursto hänen takapuolellaan keikahtelee?

Sitä ei arvon rovasti ollut nähnyt todellakaan. Mutta nyt hän kohotti kätensä kauhistuneena kohti taivasta ja huusi korkealla äänellä yli kaiken hää-kansan:

— Nimeen Isän, Pojan ja Pyhän Hengen! Poistu täältä! Rakas ristirahvas, itse pimeyden ruhtinas on meillä tänä iltana seurassamme.

Taukosi tanssi, särähti sävel, pakenivat naiset kirkaisten kartanolta.

Pysähtyivät kuin patsaat paikalleen kuninkaalliset karkeloijat. Mutta ennenkuin kukaan ehti enempää

ajattelemaan tai muihin mahtaviin ma-126

nauksiin ryhtymään kohahti meri, nousi hirmu-aalto ja korjasi pois heidät kumpaisenkin jääksi jähmettyneiden häävierasten silmien edestä.

Nähtiin vain, ennen kuin aalto peitti heidät, kuinka he suin toisiinsa sukelsivat, silmin toisiinsa imeytyivät, ja kuinka heidän katseessaan oli sammumisen riemu niinkuin on suven auringolla sen mereen mennessä tai talvipäivällä sen painuessa kuuraiseen kuusikkoon.

Eikä sitten enää näkynyt mitään. He syöksyivät molemmat syvyyteen.

Näin päättyi kalman karkelo köyhän kalastaja-mökin pihalla ja näin myös mökin nuorukaisen lyhyt lemmen-onni.

Kukaan ei ihmetellyt, että hän aina sittemmin oli kuulevinaan Ahdin impien itseään huhuilevan, eikä sitäkään, että hän pian senjälkeen hukkui haaksirikossa. Tunnettiin, että ylenluonnollisia oli tuona hirmuisena hää-yönä tapahtunut ja lisättiin vain entistä ihmevarastoa uusilla taruilla ja lauleloilla.

Näin yksinkertaisesti eivät kaikki tuota asiaa ottaneet. Mutta kaikilla ei myöskään ollut sitä127

uskoa, joka ei näkymättömistä epäile, eikä sitä elämän uskallusta, joka liittää yhteen tarun ja todellisuuden. (Jnienselittäjät.

Ahven Ja kultakalat 9SUURI SURU oli sillä aikaa vallinnut koko valtakunnassa tuon kuvankauniin kuninkaantyttären katoamisesta.

Kuningatar oli itkuun aivan menehtymäisil-lään. Hovinaiset kulkivat pitkin päivää punoittavin silmin, herahtipa heleä kyynel nuoren uljaan ritarinkin silmästä, kun hän ajatteli impeä sorea-hiusta, jonka värien puolesta hän kerran oli uneksinut turnajaisissa peistä taittavansa. Myöskin muut alammaiset muistelivat häntä suurella hellyydellä.

Häntä etsittiin kaikkialta. Lähetettiin airueita joka kylään ja kaupunkiin, kuulusteltiin asukkailta ja teiden kulkijoilta. Kaikki turhaan.

Hän oli hävinnyt jäljettömiin. Eikä murhe poistunut enää kuninkaanlinnasta eikä apea mieliala alammaisten asunnoista.132

Ainoa, joka ei tiennyt tuosta kaikesta mitään, oli kuningas itse. Hänelle ei uskallettu pitkään aikaan siitä sanoa mitään. Osaksi peljättiin hänen vihaansa, osaksi toivottiin hänen tyttärensä löytyvän vielä. Ja kun hän muutenkin eli joko hallitushuolissaan tai viisaustieteellisiin teoksiinsa syventyneenä, hän tuli yleensä kiinnittäneeksi sangen vähäistä huomiota perheasioihin, milloin ne eivät tulleet suorastaan hänen silmilleen.

Niin jäi hänen tyttärensä kohtalo hänelle kotvasen tuntemattomaksi.

Sillä aikaa etsittiin yhä epätoivoisemmalla innolla kaunista kadonnutta, luvattiinpa vielä runsaat rahalahjat sille, joka taisi esiintuoda pienimmän tiedon hänestä.

Kenties juuri niiden houkuttelemana saapui linnaan eräs köyhä kalastaja, joka teki selkoa oudon, kuvankauniin impyen ilmestymisestä heidän majoilleen, hänen kihlautumisestaan mökin muhkean nuorukaisen kanssa ynnä kaikista siitä johtuneista tapahtumista.

Kuunneltiin aina tarkemmin hänen kertomustaan, aseteltiin toistensa yhteyteen eri asianhaa-133

roja, vertailtiin aikamääriä, ja tultiin vihdoin siihen surulliseen lopputulokseen, ettei hänen tarinansa esine voinut olla kukaan muu kuin tuo kuvankaunis kuninkaantytär itse, joka siis täsfedes oli todella kuolleeksi katsottava.

Hänen kohtalonsa herätti yleistä sääliä ja surkuttelua. Sitä itkettiin, sitä huokailtiin ja nyyh-kyteltiin.

Mutta vihdoin oli asia eräänä aamuna kaikessa kaameassa ankaruudessaan myös kuninkaalle kerrottava.

Se teki ihmeellisen vaikutuksen häneen.

Sensijaan että hän olisi suuttunut, synkisty-nyt tai puhjennut kyyneliin, hän ryntäsi ylös vuoteeltaan, heitti nurkkaan yömyssynsä ja huusi:

— Unienselittäjät! Missä ovat minun unien-selittäjäni? Tuokaa ne hetipaikalla tänne!

Kuningatar, jonka epäkiitolliseksi tehtäväksi oli jäänyt tuon murheasian ilmoittaminen hänelle, huomautti hiljaisesti:

— Eiköhän olisi ehkä kaikkeinkorkein kruu-nunneuvosto koolle kutsuttava?

— Ei! huusi kuningas kahta hurjemmin, ei134

mitään kruununneuvostoa. Minä olen saanut tarpeeni herroista tiedemiehistä ja taiteilijoista, prelaateista, lainsäätäjistä ja eri elinkeinojen harjoittajista. Kaikkein enimmän tarpeeni minä olen saanut omasta suuresta suvustani. Unienselittä-jät! Tuokaa tänne unienselittäjät! Ja nyt heti, paikalla, taikka minä tulen mielenvikaiseksi!

Hän asteli niin kiivaasti edestakaisin kammiossaan ja hän heilutteli niin uhkaavasti laahustavan yönuttunsa laskoksia, että kuningatar katsoi parhaaksi siinä silmänräpäyksessä totella häntä.

Kutsuttiin hänen eteensä unienselittäjät.

Kuningas katsoi hetkisen tiukasti heihin, istui sitten vuoteensa reunalle, heitti jalkansa ristiin ja loihe lausumaan:

— Minä olen nähnyt hirveätä unta, hän sanoi. Teidän on se minulle henkenne uhalla selitettävä.

Ja hän kertoi heille asian juurta jaksaen, sellaisena kuin hän oli sen kuullut juuri, mutta niinkuin se olisi ollut nähtyä unessa eikä elettyä todellisuudessa.

Unienselittäjät kävivät miettiväisiksi.135

He olivat kaikki kuulleet kuvankauniin kuninkaantyttären tarinan, he tiesivät sen jokaisen yksityiskohdan. Mutta koska he olivat tottuneet vain unia selittämään, he olivat aivan ymmällä, miten suhtautua tähän majesteetilliseen oikkuun, jonka silminnähtävä tarkoitus oli pitää pilana heidän ammattiaan.

— Herra, sanoi yksi ja rohkein heistä. Mitä kerrot, on totta eikä unta. Se on niin tapahtunut. se ei kaipaa mitään selitystä.

Kuningas viittasi hänet luokseen, koputti varovasti hänen kaljua päälakeaan ja virkkoi:

— Kun minä sanon, että se on unta, niin se on unta. Vai tahdotko tehdä minut valehtelijaksi? Jos sinä sitäpaitsi voit sanoa minulle, mikä on ero unen ja todellisuuden välillä, niin sinä saat viisi markkaa minulta.

Unienselittäjä asetti sormen nenälleen, rypisti otsansa, mietti hetkisen ja sanoi:

— Niiden välillä ei ole mitään erotusta.

Hän luuli kuninkaan tahtovan sitä vastausta

ja siksi hän vastasi niin. Mutta siinä hän suuresti erehtyi.136

Kuningas koputti jälleen hänen kaljua päälakeaan.

— Tuosta vastauksestasi, hän sanoi, sinä sietäisit selkääsi tai joutua kaakinpuuhun. Missään tapauksessa se ei ole puolen palaneen puupätä-kän arvoinen. Noh, ja te muut? Mikä on ero unella ja todellisuudella?

Seurasi jälleen pitkä, painostava vaitiolo.

Vihdoin rohkaisi itsensä vanhin ja viisain heistä, astui askeleen eteenpäin, kumarsi maahan saakka ja sanoi:

— Jos minä näen unta, minä luulen eläväni todellisuutta. Jos minä elän todellisuutta, minä luulen näkeväni unta. Uskon, että juuri näin on laita meidän armollisen majesteettimme.

Kuningas nyykäytti päätään suopeasti hänelle.

— Hyvä, hän sanoi. Sinä saat viisi markkaa. Mutta nyt tahdon minä, että todellisuus, joka on minulle kerrottu, on selitettävä niinkuin uni minulle.

Unienselittäjä kumarsi toisen kerran maahan saakka ja sanoi:

— Herra, miksi et pyydä minua peltoa paino-137

mitoilla, kultaa pintamitoilla mittaamaan? Mutta tahtosi tapahtukoon. Suvaitse käskeä, että nämä kaikki muut poistuvat huoneesta, niin tahdon sen kahdenkesken sinulle ilmoittaa.

Kuningas ei vitkastellut hänen nöyrää pyyntöänsä noudattaa.

Hän tarttui ruokosauvaansa, ajoi pois kaikki palvelijansa ja hoviväkensä, vieläpä muut unien-selittäjätkin, heitellen heitä selkään tohveleillaan. Sitten istahti hän lääpästyneenä vuoteensa laidalle, asetti keppinsä polviensa väliin ja virkahti;

— Noh? Saanko minä nyt kuulla sinun selityksesi?

— Kyllä. Salli minun nyt vain keksiä oikea muoto ajatuksilleni.

Hän mietti hetkisen, astahti aivan lähelle kuningasta ja kuiskasi:

— Että tyttäresi tahtoi mennä naimisiin köyhän kalastajan kanssa, todistaa, että hän rakasti häntä. Mutta että hän juuri hää-yönä kutsui esille sen maankuulun kuninkaanpojan merten syvyyksistä, todistaa, että hän rakasti vielä enemmän tätä, vaikka häntä ammoin oli pidettykin138

vainajana. Sinun tyttäresi rakasti siis enemmän unta kuin todellisuutta. Hän eli kaksoiselämää, joka ei ajan pitkään ole mahdollinen kenellekään kuolevaiselle. Hän meni mereen, siksi että sinne veti häntä hänen unelmansa. Jokainen, joka kohtaa mielikuvansa, kuolee. Mutta olisi turha surra sitä, sillä totisesti voidaan sitä sanoa autuaalliseksi kuolemaksi.

— Oikein, nyykäytti kuningas päätään ajatuksissaan. Mutta mikä oppi on meidän tuosta nyt tulevaisuuteen nähden otettava?

Vanha unienselittäjä laski kätensä hänen olalleen ja virkahti alamaiselle aivan tavattomalla vilpittömyydellä:

— Sinäkin elät kaksoiselämää. Puolet aikaasi käytät sinä käytännöllisiin hallitustoimiin, toiset puolet tietoperäiseen ajatustoimintaan. Sinun haaveesi on tulla viisaaksi hallitsijaksi. Usko minua, se on mahdotonta, sillä se on kahden toisiaan poissulkevan vastakohdan yhdistämistä. Viisaus ei hallitse, vaan vallitsee. Valtakuntaa ei ohjata tiedolla vaan taidolla, ja sitähän sinä et kirjoista opi. Jätä siis jompikumpi, kirjat tai vai-139

takunta, ja ihmiset tulevat siunaamaan sinun muistoasi.

Kuningas kohotti päänsä, katsoi tuokion tut-kivasti häneen ja hymyili:

— Oikein. Tarkoitat, että minun on valittava joko ahven tai kultakalat. Minä valitsen kultakalat.

Sitten hän hypähti äkkiä ylös, huusi jälleen sisälle hoviväkensä ja palvelijansa ja antoi määräyksensä:

— Kruununneuvosto on heti koolle kutsuttava. Minä luovun kruunustani. Ei mitään vastaväitteitä. Minä luovun poikani hyväksi tai kansani hyväksi tai kenen hyvänsä hyväksi, joka tahtoo yhdistää kaksi vastakohtaa ja palvella samalla kertaa unta kuin todellisuutta.

Niin tapahtuikin. Eikä tarina kerro, kuinka hän päätti päivänsä, mutta juuri senvuoksi me voimme otaksua sen tapahtuneen mahdollisimman onnellisesti, sillä sanoohan jo vanha lauseparsi, ettei onnellisilla ihmisillä ole mitään historiaa.

Tiedetään vain hänen vanhuudestaan, että hänen usein nähtiin onkivapa kädessä ja jokin hyvä140

kirja kainalossa vaeltavan lehtokujaa, joka johli hänen tyttärensä entiselle mielipaikalle puistolam-mikon luona. Siihen istahti hän päivänpaisteiseen ruohikkoon, laski onkensa vesille, otti esille kirjansa ja vaipui syvämietteisiin tutkisteluihin kaiken olevaisen ongelmista.

Sitä ainakin pidettiin luonnollisena, sillä kukaan ei uskaltanut häiritä häntä.

Mutta kerran, kun hän viipyi liian kauan tällaisella retkellään, mentiin varovaisesti katsomaan, mitä hän teki, ja nähtiin, että hän — nukkui.

Niin, hän nukkui todellakin! Nukkui selko-selällään, kasvot kohti laskevaa aurinkoa, kuorsasi syvää onnenlapsen unta, vapa vaskinen käteen hervahtaneena, kirja päänsä alla.

Silloin ymmärrettiin, että hän oli ylimmän viisauden saavuttanut ja saanut ainakin omalta kohdaltaan sopusointuun ikuisen ristiriidan ahvenen ja kultakalojen välillä.SISÄLTÖ:

Siv.

EINO LEINO

on ennen julkaissut: I. Alkuperäisiä teoksia.

Maaliskuun lauluja.............—: 50

Tarina suuresta tammesta y. m. runoja..........1:50

Yökehrääjä. Runoja...........................2:50

Sata ja yksi laulua...........................2:50

Tuonelan joutsen. Näytelmäruno...............1:25

Ajan aalloilta. Runoja..........................1:75

Hiihtäjän virsiä...............—: 75

Johan Wilhelm, 3-näyt. näytelmä................2:50

Sota valosta, 5-näyt. näytelmä....................3: 50

Pyhä kevät. Runoja...........................2:50

Kivesjärveläiset. Kertomaruno.................2:50

Kangastuksia. Runoja..........................2:50

Päiväperhoja. Pieniä tarinoita...................2: —

Helkavirsiä 1................................2:50

11...............................4:-

Kaunosielu. Kuvaus...........................1:75

Simo Hurtta. Runoja Ison vihan ajoilta..........1: 50

Talvi-yö. Runoja.............................1:75

Naamioita, 1. Näytelmiä. (Väinämöisen kosinta.— Hiiden miekka. — Pentti Pääkkönen. — Lydian

kuningas. — Meiram).........................3:25Paavo Kontio, Lakit, tohtori. Romaani..........3: —

Leirivalkeat. Runoja...........................5: —

Karjalan kuningas, 4-näytöksinen runonäytelmä . . 5>—

Vapauden kirja. Runovalikoima.........12: —

Vöyrin sotakoulu. Haastatteluja ja historiikkia . . 6:50 Kalevala näyttämöllä. (Alkukuvaelma. — Maailman luominen. — Aino. — Sammon taonta. — Kyllikki.

— Lemminkäinen Tuonelassa. — Pohjolan häät. — Kullervo. — Sammon ryöstö. — Väinämöisen lähtö *) 4: 50

II. Suomennoksia.

Topelius: Regina von Emmeritz.

Kypron prinsessa. Runeberg: Kuningas Fjalar.

Nadeschda. Racine: Phaidra. Corneille: Cid. Schiller: Wilhelm Teli. Goethe: Iphigeneia Tauriissa. Maailman kannel: Valikoima laulurunoutta. Dante: Jumalainen näytelmä I—III (Helvetti. — Kiirastuli. — Paratiisi).

Anatole France: Kuningatar Hanhenjalan ravintola. Tagore: Puutarhuri.

Uhrilauluja.

III. Arvostelevia teoksia.

Suomalainen näyttämötaide 19 9/i 02.............2: —

Suomalaisia kirjailijoita. Pikakuvia.............4: 25

„ koruk.................5:75

Suomalaisen kirjallisuuden historia.............1:75

*) Teos saatavissa myös kolmena eri niteenä, joissa kussakin kolme kuvaelmaa, Kustannusosakeyhtiö Kirjan Näytel-mäkirjaston numeroina 78, 79 ja 80 ä 1:75,EINO LEINO

on kustannuksellamme julkaissut seuraavat teokset:

Ahuen ja Kultakalat. Tarina syvyyksistä. 10:—.

.Rhvcn ja kultakalat on kaunis unikuva, jossa elämän syvimmHt ongelmat ja raskaimmat ristiriidat ovat saaneet ajan ja paikan kahleet katkovan satu-viristykscn vanhoja ballaadeja muistuttavine aihepiireineen." — L. Onerva.

„Tarina syvyyksistä kulkee tasaisena virtana satuseutujen halki. Sen kalvossa välähtelevät älyn salamat ja heijastavat peilikuvia syvimmistä syvyyksistä ja korkeimmista korkeuksista." — U. Suomi.

Juhana Herttuan ja Catharina Jagellonlcan lauluja.

Ballaadeja. 12:—, sid. 20:—.

„Eino Leino on teissä luonut laulukokoelman, joka kuuluu maailmankirjallisuuteen."1 — Uusi ilura.

«Rohkea runoseppo lähti näyttämään maailmalle, että hän pystyy pätevästi runoilemaan muullakin kuin Kalevalan mitalla, mutta runoilija löysi matkalla uuden maailman. Ja samalla hänen katseensa sekä syveni että selkeni — Ja me, tämän kirkkaan ja kesäisen runouden lukijat, tiedämme, että milloin Eino Leinon parasta runoutta ja suomalaista taidokkaint3 lyriikkaa mainitaan, sillmn on otettava lukuun myös se kirja, jonka nimenä

on Juhana Herttuan ja Catharina Jagellonican lauluja." — tJ. Suomi.

• Helkavirsien jälkeen tekijänsä merkillisin, suurisuuntaisin runollinen tuote." — Iltalehti.

Bellerophon.

Runotarina. 12:—, sid. 20:—.

„Bellcrophon on kuin Eino Leinon oman ruouden ylpeä itsetunnustus, tuon runouden, joka aina, silloin kun se on parhainta ja aitoa, tavoittaa korkeimpia, saa-vuttamattomimpia kukkuloita." — U. Suomi.

„lhmecllisellä tavalla on Eino Leino tässä loistoisassa runoelmassa kutonut vanhan kreikkalaisen tarun puitteih<n ihmisen määrättömän kaipuun, runoilijan rohkeimmat haaveet ja erityisesti oman runoilijakutsumuksensa ja -kohtalonsa ylväim-mät unelmat, voitot ja tappiot. Se on Eino Leinon runouden korkeimpia huippukohtia, Helkavirsien ja Simo Hurtan verroille, ehkäpä niiden yläpuolellekin kohoava runoluoma." — Aamulehti.

Kodin kukka ja uhrlkuusl.

Runotarina.

Uudemman kansanlaulun tyyliin kirjoitettu, haaveen ja toden taisteluaihmis sydämessä esittävä runotarina. Suloista .kodin tyttöä", „isän marjaa, maammon lasta" vetää Vuokatin vuorella uhrikuusessa elävä hallan haltia niin voimakkaasti puoleensa, että hänen elämästään vähin erin kaikki todellisuus irtautuu, haaverakkaus haltiaan voittaa rakkauden »naapurin poikaan" ja niin neito lopulta runotarinan päättyessä, sulhon sanomattomaksi suruksi, uhraa elämänsä haltialle, jonka hallainen mahti samalla muuttuu siunausta jakavaksi keväiseksi voimaksi. Runoilijan synnyinseudun luonto esiintyy teoksessa kesäisen terhencisyytensä iha-nimmassa valokajastukscssa muodostaen hurmioittavan taustan Itse runotarinalle.

Kaikissa kirjakaupoissa ja asiamiehillämme.

Kustannusosakeyhtiö AHJO, Helsinki

HINTA: 10: —